

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

העצות הטובות שה' נותן לנו הן בעצם הדרך בה ה' משגיח עלינו.
השגחה פרטית זו היא המחברת בין ידיעת ה', הקדוש ונבדל מאתנו,
ובין הבחירה החפשית של האדם.

[מתוך השיעור "עצת הוי" – תודעת הממוצע]

ויחי תשפ"ג

הניגון החסידי 25
ניגון מספר 524
חי"ג מרחשון תשפ"ב

הסיפור החסידי 26
בראיה בעלמא קני
הבני יששכר

מענות ותשובות 28
תשובות הרב לשואלים
המתקת הדינים, תיקון לשקר
ו"שמירת" העינים

פאזל 29
מתקן של רגז
רזי ילמד אותנו על החוש המיוחד
לחדש טבת ומתי טוב להרגיז

מצא את העצה 04
נקודה מעובדת
על "עצת הוי" שמסתרת "בלב איש"

"עצת הוי" – תודעת הממוצע 05
התוועדות י"ט כסלו (ח"ג)
יסוד ההשגחה – הממוצע המחבר
בין ידיעת ה' לבחירה החפשית של האדם

תפילת יעקב על השכינה 17
כתר-שם טוב אות סא
הזדהות האדם וחסרונותיו עם השכינה

"ביום שהוא לאמור" 20
קול שמחה
יום יום חג

הקנין והכסף 22
"ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
אהבה לאב ולבעל

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי **נפלאות היקרים**. שבת פרשת "יחי יעקב" ואתה גליון בסימן **חיים עם יעקב אבינו**, מלא בכל טוב כתמיד.

השבוע בגליון:

נפתח עם **חלקה השלישי** והאחרון של **התוועדות י"ט כסלו** הנפלאה העוסק ב"עצת הוי" – תודעת הממוצע. בשיעור מתבונן הרב בפסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי" היא תקום" ומסביר איך "עצת הוי" משמשת כממוצע מחבר בין ידיעת ה' לבחירה החפשית שלנו, ואיך הפסוק מהווה ממוצע בשתי קבוצות פסוקים. את השיעור חותם הרב עם רמזי ועבודות האבות הנמצאים בפסוק ומבאר מהי **עצת הוי' אודות העולם הזה**.

השיעור השני בגליון – **שיעור קצר ומתוק על אות ס"א בספר כתר שם טוב** – מבאר בהקשר **לעבודתו של יעקב אבינו בפרשתנו** [ובכלל] **יסוד חשוב בתורת החסידות – הזדהות האדם, צערו וחסרונותיו עם צערה וחסרונה כביכול של השכינה**, כשהזדהות זו מביאה את האדם **לקשר בין השכינה לדודה**, חיי החיים.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

מצא את העצה

באופן גורף (בבחינת "למה רגשו גוים... יושב בשמים ישחק א־דני ילעג למו"). לאחר מכן, כשהאדם שקוע במחשבות מופנמות יותר, "רבות מחשבות בלב איש", עליו להבדיל בין מחשבותיו העצמאיות ל"עצת הוי" המנצנת בקרבו ממקור עליון. כשהוא יזהה את העצה הזו וילך בעקבותיה הוא יזכה להמתקה גמורה, כשהכל נהפך לעצות ומחשבות אלוקיות טובות ומשמחות המתקיימות לעד.

התהליך הפנימי הזה מתחדד דרך התחקות על הביטוי "בלב איש", החוזר רק בשלשה פסוקים: האדם אובד העצות מתחיל בחווית "דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה" – הוא מוצא "בלב איש" רק דאגה, אותה עליו להכניע ועמה עליו להתמודד (בתהליך המבואר בחסידות על יסוד דרשות חז"ל לפסוק). לאחר ההתמודדות עם גוף הדאגה עליו לבחון את ה"רבות מחשבות בלב איש" ולנסות לזהות־להבדיל את "עצת הוי" שבתוכו. אם הוא זוכה מתקיים בו "מים עמקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה" – הוא דולה ומיישם את העצה העמוקה שה' טמן בלבו.

הבנת הפסוק כמפגש מגלה ממד עמוק נוסף: הקיטוב בין עצות ומחשבות האדם לעצות ומחשבות ה' הוא בעצם ביטוי לניגוד הבחירה והידיעה. אכן, באופן פרדוקסלי, שתיהן אמת – ה' נתן לנו בחירה חפשית והעולם מתנהל מתוך הידיעה האלוקית. את הפרדוקס הזה ניתן 'לשאת' מתוך זיהוי ממוצע־ההשגחה־הפרטית בסגנון העולה מהפסוק שלנו – השגחה שאינה כופה מלמעלה, אלא מתבטאת בתוך עצות טובות שחודרות אל תוך בחירתו של האדם ומציעות לו כיצד להשתפר ולהתקדם לאור ידיעת ה'.

את הפסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום" אומרים בתפלה יום־יום. אפשר להבין אותו כלעג לגאוות האדם – אתה מתלבט ומתכנן, אך ה' יתייעץ עם עצמו ויחליט לבדו מה יקרה. אבל מיקומו המפתיע של הפסוק בתפלה רומז שמתחולל בתוכו מפגש עדין ומורכב יותר בין מחשבות האדם לעצת ה': בתהלים מונגדות עצות ומחשבות האדם לעצות ומחשבות ה' בשני פסוקים רצופים – "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים. עצת הוי' לעולם תעמד מחשבות לבו לדר ודר". בין שני הפסוקים החד־משמעיים והמובחנים 'נשתל' בתפלה פסוק ממוצע, הכולל יחד את מחשבות האדם ("רבות מחשבות בלב איש") ועצת ה' ("ועצת הוי' היא תקום"). בפסוק הראשון ברור שה' מבטל לחלוטין את עצות ומחשבות האדם ובפסוק האחרון ברור שלה' עצות ומחשבות משלו, ללא קשר לאדם, אך בפסוק האמצעי נוצר מפגש – עימות או אולי דר־שיח – בין הצדדים, המזמין לפרש כי על רקע מחשבות האדם בינו לבין עצמו משיא לו ה' עצה טובה, שאם ייעתר לה היא עתידה להתקיים. בלשון הבעל שם טוב, זהו תהליך של הכנעה־הבדלה־המתקה: כשהאדם שקוע בחשיבה גויית, בתכניות המתעלמות מה' ורצונו, ה' מכניע אותו, מפר את עצותיו ומניא את מחשבותיו

שיעור

התוועדות י"ט כסלו (ח"ג)

"עצת הוי" – תודעת הממוצע

קיצור מהלך השיעור

"רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי היא תקום". הפסוק היסודי הזה, אותו אומרים בכל יום בתפלה, משמש כ'**ממוצע תודעתי**' בכמה מערכות שונות בהן עוסק השיעור שלפנינו. ב**פרק א** מוסבר כי זהו פסוק בו מופיע יסוד ה**השגחה**, המשמש ממוצע־מחבר בין **ידיעת ה'** לבחירתו החפשית של האדם, כאשר ה' בעצתו הטובה משגיח על האדם – **'מתערב'** בבחירתו ומקרר אותו אל הידיעה. **פרק ב** עוסק בהופעתו של הפסוק בתפלת **"יהי כבוד"**, כחלק מיחידה בת שלשה פסוקים של **עצה ומחשבה**, כאשר הוא שייך לשלב ה**הבדלה** (הממוצע בין ה**הכנעה** וה**המתקה**). ניתוח שלשת הפסוקים הוא **כוונה נאה** שניתן לכוון בכל יום בפסוקי דזמרה. **פרק ג** מגלה שהפסוק הזה משמש כממוצע של הבדלה בשלישית פסוקים נוספת – פסוקי **"בלב איש"**. **פרק ד** מקנח בקישור הפסוק ל**אבות** בכלל ובפרט לגוונים שונים של "רבות מחשבות בלב איש" בעלילות **יוסף ויהודה** הנקראות בסמיכות ליי"ט כסלו. השיעור הזה משלים את הדפסת התוועדות י"ט כסלו (ח"א פורסם לפני שבועיים וח"ב לפני שבוע) – התוועדות מופלאה לה זכינו השנה, המלווה אותנו לתוך עומק חודש **טבת**.

ועצת הוי היא תקום^א. אמרנו^ב שיש שני פירושים כלליים בפסוק – ש"עצת הוי" היא

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי י"ט כסלו תשפ"ג – כפ"ח.

א משלי יט, כא.

ב בח"ב של התוועדות – נדפס בגליון ויגש.

**א. השגחה –
בין ידיעה לבחירה**
"רבות מחשבות" – בחירה;
"עצת הוי" – השגחה

אנחנו עסוקים בפסוק יסודי שמזכירים כל יום בתפלה – "רבות מחשבות בלב איש

לפעמים בחירה

חפשית היא כח
מדמה של 'אני',
"אני ואפסי עוד",
'הכל תלוי בי'

מה שהוא מתייעץ בינו לבין עצמו ומחליט מה יהיה וש"עצת הוי" היא העצה שה' נותן לאדם. בפירוש הכללי השני, שיש כאן נתינת עצה, התבוננו ב'פרצוף' שלם ומגוון של פירושים. כעת נראה עוד פירוש, שבעצם עולה מבין שני הפירושים הכלליים, ומתוכו נלמד עוד משהו כללי ועמוק:

יש מי שמפרש^ג ש"רבות מחשבות בלב איש" היינו שנדמה לאדם שהוא בעל הבית על מה שיהיה. ברור לו שהוא ודאי בעל הבית על המחשבות שלו, על מה שהוא רוצה, מה שהוא מתכנן, ושהכל תלוי בבחירה שלו. לפעמים בחירה חפשית היא כח מדמה של 'אני', "אני ואפסי עוד"^ד, 'הכל תלוי בי', ואילו "עצת הוי" היא תקום" היינו "יסוד ההשגחה". כך הלשון. מה שקובע בסוף הוא לא הבחירה של האדם אלא ההשגחה של ה', ההשגחה הפרטית של הקב"ה.

הבחירה של האדם נקראת "רבות מחשבות" וההשגחה של ה' היא "ועצת הוי" היא תקום" – זהו אחד הפירושים שכמה וכמה מפרשים על הפסוק אומרים.

פרדוקס הידיעה והבחירה

כאשר באים לשוטט במחשבה ולחקור חקירות – כמו אברהם אבינו שחקר חקירות, חיפש את ה' – אחד מעיקרי החקירות ביחס בין ה' לאדם, ואולי העיקרי שבהם, הוא החקירה של ידיעת ה' מול הבחירה החפשית של האדם. מחד, ה' יודע הכל – בידיעת עצמו הוא יודע את כל הנמצאים לכל פרטיהם! מצד שני, הוא נותן לנו בחירה חפשית. איך שני הדברים האלה הולכים יחד!?

באמת יש כאן נשיאת הפכים, זהו לא דבר פשוט, כמו שהרמב"ם אומר בפירוש^ה שאי אפשר להסביר זאת. לראב"ד^ו יש איזה משל, הוא רוצה לתת לענין איזו אחיזה בשכל, אבל הרמב"ם אומר שאי אפשר להסביר אותו בשכל. דבר שאי אפשר להסביר בשכל הוא על דרך "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^ז, נוגע בעצמות ה' – יש כאן פרדוקס. מהו פרדוקס? נשיאת הפכים באמת.

ההשגחה כממוצע

בכל אופן, יש כלל גדול בחסידות^ח שכל פעם שיש שני קצוות, שני דברים הפוכים, ורוצים לחבר ביניהם וליצור זיקה – צריך למצוא משהו ששייך גם לכאן וגם לכאן, ממוצע המחבר שאחוז כאן ואחוז כאן, צריך למצוא את "הכתוב השלישי" ש"מכריע ביניהם"^ט. מה יכול להיות "הכתוב השלישי" ש"מכריע ביניהם", הממוצע המחבר בין שני הקצוות, שני ההפכים, של ידיעה מוחלטת של ה', יודע הכל, מה שהיה, מה שהוא ומה שיהיה, לבחירה החפשית של האדם? איני זוכר אם פעם דברנו על מה שנאמר

ג מלכו"ם עה"פ. וזה לשונו:

המחשבות הוא מה שהאדם חושב כל צדדי האפשר להגיע ע"י לאיזה תכלית, והם רבות והם בלב איש, כי לו הבחירה לבחור אחד מצדדי האפשר, אבל בזה לא יגיע אל העצה שהיא האופן הנכון הקולע אל מטרת חפצו. והעצה היא חרוצה מה' כפי רצונו, והיא תקום, שהגם שהבחירה ביד האדם, גמר המעשה היא תחת ההשגחה, ובענינים הכוללים שעליהם תופיע עצת ה', ההשגחה תקום ותבטל הבחירה כמי"ש במק"א.

וראה גם אברבנאל במדבר כב, כב"ל.

ד ישעיה מז, ח"י; צפניה ב, טו.

ה הרמב"ם הלכות ע"ז פ"א ה"ג. וראה המדובר בח"ב של ההתוועדות.

ו הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ו.

ז הלכות תשובה פ"ה ה"ה.

ח בהשגה שם.

ט עפ"י הקדמת תקו"ד (יז, א).

י ראה ע"ח שמ"ב (דרושי אבי"ג) פ"א (ושם שמ"א פ"ג); לקו"ת ברכה צט, א. ובריכוז מקומות.

יא ברייתא דרבי ישמעאל, ריש תו"כ ותחלת פסוד"ז.

זהו כבר כלל גדול

בתורה, שיש דרך
לחבר בין הידיעה
והבחירה על ידי
האמונה הצרופה
– בהשגחה של
ה', יסוד תורת
הבעל שם טוב

– על המחשבות של ה' נאמר
"לא מחשבותי מחשבותיכם ולא
דרכיכם דרכי"^{טו}, וכתוב עליהן
שהן מחשבות טובות, "אנכי
ידעתי את המחשבת אשר אנכי
חשב עליכם... מחשבות שלום...
לתת לכם אחרית ותקוה"^{טז}.
בעצם זו השגחה, רק שזו השגחה
מודעת לנו, שמתלבשת בתוכנו.
אם כן, למושג השגחה יש

שני קצוות, המשמשים בעצמם כדי לחבר בין
הידיעה של ה', שקדוש ונבדל מאתנו, לבין
הבחירה החפשית שלנו, ה'אני' שה' נותן לו
בחירה חפשית, שאני יכול לבחור מה שאני רוצה
לעשות. באמצע, בין שני הקצוות, יש השגחה.
ההשגחה היא ממוצע המחבר, כמו רבי^{יז} – הרבי
הוא ממוצע המחבר, הוא סוד ההשגחה. זהו כבר
כלל גדול בתורה, שיש דרך לחבר בין הידיעה
והבחירה על ידי האמונה הצרופה – צרופה
לשון "מצרפה למעשה"^{יח} – בהשגחה של ה',
יסוד תורת הבעל שם טוב.

"היא תקום" – חיבור ההשגחה והבחירה

לאור ההסבר הזה נעשה רמז יפהפה: נדגיש
שכאן המפרשים לא מדברים על ידיעה ובחירה
אלא רק על השגחה ובחירה – או ש"עצת
הוי" היא השגחה שאינה מתלבשת בבחירה

קעת: כאשר מעיינים במפרשים
על הפסוק שלנו, "רבות מחשבות
בלב איש ועצת הוי' היא תקום",
יוצא שהממוצע הוא המלה
השגחה. זהו כלל גדול בתורת
הבעל שם טוב – השגחה
פרטית^{יט}. מצד אחד, ההשגחה
של ה' היא לפי הידיעה של ה'
– ה' יודע ומכוון את מציאות
שתהיה כפי הידיעה. בהשגחה

פרטית הוא בורא, יוצר ועושה סיבות מסיבות
שוונות. הרי הוא "סבת כל הסבות" ו"עלת כל
העילות"^כ, הכל כדי שיצא איך שהוא יודע שצריך
להיות. ברור שההשגחה הזו היא לא הידיעה –
היא משהו אחר. היא איזו באת-כח של הידיעה,
איזו משרתת שלה – אבל לא אותו דבר.

ההשגחה הפרטית יכולה להופיע בשני
האופנים הכלליים שהזכרנו לגבי הפסוק "ועצת
הוי' היא תקום": או שהאדם לא מודע ל"עצת
הוי'", למה שה' מתכנן לו ומייעץ עבורו – "עצת
הוי'" נשארת אצל ה' ויוצאת לפועל בהשגחה
פרטית. או, באופן שיותר טוב לנו, שה' מגלה לנו
את "עצת הוי'" – שכל ההשגחה הפרטית של
ה' מתלבשת בתוכנו, בתוך הלב שלנו, בתוך המח
שלנו^{כא}. כלומר, שהעצה תפול לנו, שההשגחה
הפרטית תתלבש בתוך הבחירה שלנו, שאנחנו
נחשוב כאילו שאנחנו בוחרים. כלומר, העצות
הטובות שה' נותן לנו, שלמדנו קודם פרצוף
שלם שלהן, הן בעצם הדרך בה ה' משיג
עלינו – דרך העצות שלו, אם נקיים אותן. הוא
עושה לנו לפי המחשבות שלו עבורנו באמת

יב כש"ט (קה"ת) אות מו"א; דגל מחנה אפרים פרשת
ואתחנן בשם הבעש"ט.

יג הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

יד וראה ביאור הגר"א עה"פ. וזה לשונו:

רבות מחשבות וגו' בעת שרוצה האדם לעשות איזה דבר
לצרכו יחשוב מחשבות רבות איך לעשות ומה ואימתי
ושאר ספיקותיו אך כולם אינן כלום אבל עצת ה' מה
שנותן לו הקב"ה עצה בלב לעשות היא תקום שתתקיים
שעצה נקרא מה שמיעץ לחבירו או מה שיערוך ה' בלבבו
ומחשבה הוא מה שאדם בעצמו חושב.

טו ישעיה נה, ח. "עצת הוי'" היא ה"מחשבותי" וה"דרכי"
של ה'. ראשי התיבות של עצה מחשבה דרך הם שרש
עמד, בסוד "עצת הוי' לעולם תעמד מחשבות לבו לדר
ודר" (ראה באורך בפרק הבא). ממוצע המלים עצה:
מחשבה דרך הוא אברהם, השייך בפרט לסוד "רבות
מחשבות בלב איש וגו'" (וראה באורך בתחלת פרק ד
וש"ג). עצה מחשבה דרך מכונים כנגד חכמה בינה
דעת, כך שצירוף עמד – הצירוף הישר – הוא המוליד את
ספירת החסד (ראה סוד ה' ליראיו ש"א פכ"ט), סוד "חסד
לאברהם" (מזכ"ה ז, כ). וראה עוד לקמן הערה פה.

טז ירמיה כט, יא (וראה בראשית רבה פה, א וביאורו במדור
קול שמחה וישב ובכ"ד).

יז ראה לב לדעת מאמר "וצדיק יסוד עולם", שם התבאר
הענין באריכות.

יח קידושין מ, א.

ב. תיקון העצה בהכנעה הבדלה-המתקה

שלשת פסוקי עצה ומחשבה ב"יהי כבוד"

נחזור לתפלה: איפה אנחנו אומרים את הפסוק "רבות מחשבות בלב איש" בסדר התפלה? ב"יהי כבוד", לפני "אשרי", כל בקה. יש שם שלשה פסוקים שמהווים יחד יחידה, שלשה פסוקים בכתובים שבכל אחד יש עצה ומחשבה:

הפסוק הראשון הוא בפרק לג בתהלים, "רננו צדיקים בהוי'", בו כתוב "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים"^{כב}. שם גם העצות לא טובות וגם המחשבות לא טובות – ה' דואג לבטל ולהפר אותן.

אחד כך אומרים את הפסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום". כאן כבר לא ברור אם המחשבות הן לכתחילה מחשבות רעות, מחשבות בטלות, שטויות – כמו שאמרנו קודם – או אפילו מחשבות טובות. כתוב ש"מחשבה מועלת, אפילו לדברי תורה"^{כג} – אדם חושב, מתכנן, ללמוד מסכת, לסיים עד תאריך מסוים, יש לו יעד, דד-ליין, אבל עצם העובדה שהוא חושב על התכנית יותר מדי מבטל אותה. לא כדאי לחשוב יותר מדי – אפילו על דברים טובים. שוב, הכל צריך להיות 'אם ירצה השם'^{כד}.

הפסוק השלישי הוא "עצת הוי' לעולם תעמד מחשבות לבו לדר ודר"^{כה}. זהו שוב פסוק מפרק לג בתהלים – הפסוק הבא מיד אחרי "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים".

הבדלה בין הכנעה להמתקה

מה הפלא? שחז"ל, כאשר סדרו את תפלת

פעמים אלהי (סוד "הוי' אלהי יגיה חשכי"); תהו בהו חשך רוח (ר"ת תבחר – סוד "תבחר ותקרב" – ועוד ד"פ חנוכה); "רוח נכון חדש בקרבי" (תהלים נא, יב).

כב תהלים לג, י.

כג סנהדרין כו, ב.

כד כפי שנתבאר בח"ב של ההתוועדות במדרגת הרצון.

כה תהלים לג, יא.

או שהיא השגחה שכן מתלבשת בבחירה^ט. לכן נחבר את המלה השגחה למלה בחירה. כמה שוה השגחה (321) ועוד בחירה (225)? 546 – איזו מלה זו בפסוק? "תקום". רמז ממש יפהפה.

"תקום" עולה הוי' פעמים אהיה, "ועצת הוי' היא תקום". ה"תקום", העצה ש"תקום", היינו השגחה ועוד בחירה. אלה לא שני דברים נפרדים אלא חיבור, שההשגחה מתלבשת ומופיעה ממש בתוך הבחירה של האדם. כשעושים הכאה פרטית של השגחה ובחירה – ה פעמים ב, ש פעמים ח, ג פעמים י, ח פעמים ד, ה פעמים ה – ממוצע כל אחת מחמש פעולות ההכאה הוא 813, "ויאמר

אלהים יהי אור ויהי אור"^{כו} – "ויאמר אלהים יהי אור" ההשגחה "ויהי אור" הבחירה (כאשר ההשגחה מתלבשת בבחירה, "ועצת הוי' היא תקום", כנ"ל).

ככה פותרים את הבעיה הקיומית, נשיאת ההפכים, של הידיעה והבחירה^{כז}.

יט כנ"ל בפרושי המלבי"ם והגר"א.

כ ברבאשית א, ג (וכן הוא עולה "ויבדל אלהים בין האור ובין החשך" וכן "ויאמר אלהים נעשה אדם", כמבואר במ"א).

כא בפנים חברנו השגחה ובחירה דווקא, אך כממוצע מחבר השגחה מתחברת גם לידיעה. בעוד השגחה בחירה עולה ג"פ יעקב, השגחה ידיעה עולה יחוד יעקב רחל (שיש בו ידיעה והשגחה, בסוד "האדם ידע את חוה אשתו"), וראה עוד בריש פ"ד על הקשר המיוחד של יעקב למבואר כאן, הכל יחד – ידיעה השגחה השגחה בחירה – עולה 966 – 9 פעמים (כנגד ו צירופי) אסק (שם קסא, סוד "איני יודע", שער הנון, בו דווקא נשיאת ההפכים של ידיעה ובחירה, וד"ל); מב (לבי) פעמים חיה חדוה; הפסוק השלם בתהלים (עז, יד) "אלהים בקדש דרכך מי אל גדול כאלהים" (המתחלק ללב פעמים חיה חדוה, "אלהים בקדש דרכך", וי פעמים חיה חדוה, "מי אל גדול כאלהים"); אהיה (ביט)

אדם חושב,

מתכנן, ללמוד
מסכת, לסיים עד
תאריך מסוים,
יש לו יעד, דד-
ליין, אבל עצם
העובדה שהוא
חושב על התכנית
יותר מדי מבטל
אותה. לא כדאי
לחשוב יותר
מדי – אפילו על
דברים טובים

צריך לדעת

שיהודי שחושב
שהוא יכול
להתנהג ולחיות
כמו גוי – ה' מפר
את עצתו ומניא
את מחשבתו

— כולו טוב, הכי טוב, העצה של ה', מחשבות לבו של ה'.

אם כן, למה שמו את הפסוק שלנו, "רבות מחשבות", בין שני פסוקים רצופים בספר תהלים? כדי ליצור את המבנה המובהק של הבעל שם טוב, הכנעה-הבדלה-המתקה. הכנעה היא

"הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים", פסוק שכולו אומר הכנעה – צריך להכניע ולהשפיל את העצות של הגוים שבתוכי, את מחשבות הגוים שבתוכי (הכוללות את כל לבושי הנפש, מחשבה, דבור ומעשה, שאינם כשורה – "הניא מחשבות עמים" בגימטריא **מחשבה-דבור-מעשה**). אחר כך אומרים "רבות מחשבות בלב איש", שיכול להתפרש על מחשבות רעות, שטויות, ויכול להתפרש גם על מחשבות טובות – גם הן רק

מחשבות, שלא יכולות לתפוס. אם נדמה לך שאתה יכול לתפוס את ה' – אתה לא יכול לתפוס את ה', "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^{כט}. ומה כן? "עצת הוי' היא תקום". זהו פסוק ברור של הבדלה – הבדלה בין ה"רבות מחשבות", ש'זה לא זה', לבין "עצת הוי'" (לפי שני הפירושים, שה' מתייעץ בינו לבין עצמו ועושה לפי העצה שלו או שנותן את העצה בתוך הלב שלי). זהו פסוק מובהק של הבדלה בין "רבות מחשבות בלב איש" לבין "עצת הוי' היא תקום". אחר כך אומרים את הפסוק השלישי, שכולו טוב – "עצת הוי' לעולם תעמד מחשבות לבו לדר ודר".

שוב, זו שלישיית פסוקים של הכנעה-הבדלה-המתקה שטוב מאד לכוון כל בקר כשאומרים

"יהי כבוד", לקחו שני פסוקים סמוכים – שמן הראוי לומר אותם אחד אחרי השני, מיד – ושמו באמצע, ביניהם, פסוק ממקום אחר לגמרי, מספר משלי. הדבר מדגיש עוד יותר את המיוחד בפסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום".

שוב, שמו אותו בין שני פסוקים סמוכים של עצה ומחשבה, בין "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים" ל"עצת הוי' לעולם תעמד מחשבות לבו לדר ודר".

יש כאן דוגמה מובהקת ליסוד תורת הבעל שם טוב, תורת החסידות, התורה של היום, י"ט כסלו – שכתוב ב"היום יום"^{כו} שהוא יום הגילוי של תורת הבעל שם טוב – הכנעה-הבדלה-המתקה, חש-מל-מל^{כז}, עיקר תורת הבעל שם טוב:

שני הפסוקים הסמוכים

בפרק לג הם בצורה הכי מובהקת חש-מל, הכנעה והמתקה. ההכנעה היא "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים" – גם העצה וגם המחשבה הן לגריעותא. מהן "עצת גוים" ו"מחשבות עמים"? לא חייב להיות אצל גוים, יכול להיות גם אצלי, "הגוי אשר בקרבך"^{כח} – כשאני מתייעץ כמו גוי, כשאני חושב מחשבות כמו גוי. צריך לדעת שיהודי שחושב שהוא יכול להתנהג ולחיות כמו גוי – ה' מפר את עצתו ומניא את מחשבתו, "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים". הפסוק "עצת הוי' לעולם תעמד מחשבות לבו לדר ודר" הוא המתקה

כו תחלת לוח "היום יום", ממכתב אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע מט"ז כסלו תרס"ב.

כז כש"ט (קה"ת) אות כח.

כח ע"פ דברים כח, מג. ראה שבת קה, ב; תו"א בראשית ב, ב; לקו"ת כי תבוא מב, ב; דרושי שמע"צ צ, ד; קובץ מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק עמ' 218; אג"ק אדמו"ר מוהר"י צ"ח עמ' עד (ושם עמ' ג).

כט כפי שדובר בארוכה בח"א מההתוועדות שפורסם בגליון מקץ.

כל העצות, העלילות והפלילות שה' עושה עמנו מכוונות להקמת השכינה מעפרה

אותם, כאשר בולט ששמו
כאן בכוונה פסוק בין שני
פסוקים רצופים כדי ליצור
את התהליך הנפשי של
הכנעה-הבדלה-המתקה
(חש-מל-מל^ל) ביחס
לעצה ומחשבה.

עצה ומחשבה – בנין המלכות

לאיפה שייכים המושגים עצה ומחשבה?

כתוב^{לא} שהמושג עצה – "בן חמשים לעצה"^{לב}
– הוא בדעת. כך רואים גם בפסוק "אין חכמה
ואין תבונה ואין עצה לנגד הוי"^{לג} (חכמה-
תבונה-עצה כנגד חכמה-בינה-דעת) וגם בתיאור
של עצה שלילית כ"עצה בלי דעת"^{לד}. ואיפה
המחשבה? בשני הפסוקים שהם מל-מל, הבדלה-
המתקה, המחשבה היא בלב – "רבות מחשבות
בלב איש" ו"מחשבות לבו". הלב, עיקר הגוף,
הוא סוד התפארת^{לה}. אם כן, חיבור עצה ומחשבה
הוא יחוד דעת ותפארת (והרי הדעת היא נשמת
התפארת^{לו}).

בכלל, יש 'פרצוף' שלם של מלים בתנ"ך
אליהן מצטרפת העצה (שהיא בסוד הדעת,
הפנימיות של כל כחות הנפש, סוד "גם בלא דעת
נפש לא טוב"^{לז}): אמונה ("עצות מרחוק אמונה
אמן"^{מא}) בכתר; תושיה ("לי עצה ותושיה"^{מב})
בחכמה^{מג}; תבונה ("לו עצה ותבונה"^{מד}) בבניה;
חפץ ("עצתי תקום וכל חפצי אעשה"^{מה})
בחסד ("סוד חפץ חסד"^{מז}) גבורה ("רוח עצה
וגבורה"^{מח}) בגבורה; מחשבה (בפסוקים בהם
עסקנו) בתפארת (כנ"ל); תחבולות ("מחשבות
בעצה תכון ובתחבולות עשה מלחמה"^{מט})
בנצח (הבטחון הפעיל, היוזם והלוחם); מוסר

ל לשני פסוקי המל-מל יש מכנה משותף מבני (וראה
לקמן בפנים על מכנה משותף תוכני דווקא לשניהם)
– בשניהם ח מלים ואל אותיות (סוד אברהם, העולה ח
פעמים אל, כפי שנתבאר בח"ב של ההתוועדות – והיינו
סוד הפל "אברהם אברהם" שנאמר בעקדה).

מספר האותיות בשני הפסוקים, 31, הוא 'מספר ברית' (שני
משולשים זהים עם נקודה המהברת אותם – ראה ענין
ברכות בחשבון פרשת נח). מבנה הפסוק הראשון, פסוק
ה'חש' שונה – יש בו 7 מלים (7 גם הוא 'מספר ברית')
29 ואתיות – אך ערכו המלא הוא 2863, שגם הוא 'מספר
ברית' ה'54 (ברית במ"ס; נוסחת מספר הברית היא סכום
המשולש של מספר ועוד משולש של אותו מספר פחות 2,
כך שמספר הברית ה'54, מעבר להיותו שני משולשים של
53 ועוד 1 המחבר ביניהם, היינו משולש 54 ועוד משולש 52:
התבות מחשבות בלב הוי' היא תקום עולה 1378, משולש
52, ושאר התבות, רבות איש ועצת, עולות 1485, משולש
54, ודוק). וכן, בשלשת הפסוקים יחד יש 23 מלים 91 ו-
אותיות – גם 91 הוא 'מספר ברית'. בציור של מספר ברית
יש 7 נקודות עיקריות – ד הפנות, ב קדקדי המשולשים
והנקודה שביניהם. כאשר נצייר כך את 91 אותיות הפסוקים
7 הנקודות מתוך 91 (שעולה 7 פעמים 13) הן יעשו על
ר – 686, פעמיים 7 בחזקת 13, "ובחרת בחיים" (דברים ל,
ט), כנודע (ונותרת עוד פד נקודות, סוד תיקון הברית).

נתוספת התבוננות במבני הפסוקים: בח"ב של
ההתוועדות הסברנו שתבת "היא" – שבמובן מסוים היא
עיקר הפסוק, כפי שנתבאר שם – מיותרת לכאורה, כי היה
אפשר לכתוב 'ועצת הוי' תקום'. בלי "היא" יהיו בפסוק 7
תבות ו-1 (משולש 7) אותיות, כמו בפסוק הראשון של
התורה (העולה 2701, 37 פעמים 73, חכמה, דהיינו משולש
73), וערכו יהיה 2847, 39 (הוי אחד) פעמים 73 (אם את
ה"היא" ש'הורדנו' נצרף – בסוד מדת "גורעין ומוספין
ודורשין" – לפסוק בראשית הוא כבר יעלה 13 פעמים 209,
הדר כו'). ממילא יוצא שחיבור שני הפסוקים (כמות שהם)
עולה 5564 – רוח פעמים הוי', רמז משיחי מובהק (בסוד
"ונחה עליו רוח הוי' וגו'"). אם נצרף את שלשת פסוקי
עצה-מחשבה – העולים יחד 7299 (ויש בהם 91 אותיות –
משולש 13 – לפסוק בראשית העולה 2701 (שיש בו 28
אותיות, משולש 7) יעלה הכל 10,000, ריבוא, 100 ברבוע,
[14 בחזקת 14]

לא ככפנים בסמוך, וראה גם בכתבי הגרמ"מ משקלוב
ביאור מח עמ' רכו; לקוטי הלכות הלכות סוכה ה"ז;
הלכות שחיטה ה"ה; בני יששכר מאמרי חדש אדר מאמר
ג דרוש ה.

לב אבות פ"ה מכ"א.

לג משלי כא, ל. ראה שם ביאור הגר"א (וכן בביאורו שם כ,
ה – פסוק שיתבאר בפרק הבא – וכד, ו).

לד איוב מב, ג (וראה שם לח, ב).

לה מאו"א מערכת למד אות ג.

לו ע"ח כללי מהרח"ו; כ; פ"ח שער הלולב פרקים ב.ג.

ע"פ תקו"ז תקון ג (כט, א).

לז משלי יט, ב.

לח ישעיה כה, א (וראה בח"ב של השיעור במדרגת האמונה).

לט משלי ח, יד.

מ ראה מלבי"ם עה"פ ובתרגום לישעיה כח, כט.

מא איוב יב, יג (וראה גם משלי כ, ה; כאל, ל – כנ"ל וכדלקמן).

מב ישעיה מז, י.

מג מיכה ז, יח.

מד ישעיה יא, ב.

מה משלי כ, יח.

משה רבינו הוא "בלב איש", הוא "איש האלהים", "מחציו ולמטה 'איש', מחציו ולמעלה 'אלהים'". איפה ה"אלהים" נמצא אצלו? בלב

כל העצות, העלילות והפיללות שה' עושה עמנו – בסוד "נורא עלילה על בני אדם"^{נח}, "ירידה צורך עליה"^{נח} – מכוונות להקמת השכינה מעפרה.

נשים לב שהפסוק הבא שאומרים ב"יהי כבוד" הוא "כי הוא אמר ויהי הוא הוא ויעמד"^{נח} – הפסוק שקודם לשני הפסוקים מפרק לג (ההכנעה וההבדלה

כאן), בסוד "נעוץ סופן בתחלתן"^{נח}! "חז"ל דרשו "כי הוא אמר ויהי" זו אשה 'הוא צוה ויעמד' אלו בנים"^{נח} – הכל מכוון לעמידה, והיה וקיום של "האשה וילדיה"^{נח} ("עצת הוי", "מה' אשה לאיש"^{נח}), שלמות בנין ותיקון המלכות, "היא תקום" הנ"ל.

עד כאן על שלשת הפסוקים של "יהי כבוד" – כוונה טובה לכל יום, כמו שאמרנו.

ג. "בלב איש" פסוקי "בלב איש"

אם כבר אנחנו מדברים על הפסוק "רבות מחשבות בלב איש" כ'ממוצע', בסוד ההבדלה, נאמר שהוא מופיע כך בעוד שלישית פסוקים

"אחת דבר אלהים" בגבורה (שם הגבורה). יש כאן חלוקה לשלשה זוגות של ימין-שמאל (חכמה-בינה, חסד-גבורה, נצח-הוד) ומלכות המקבלת מכולן, כאשר כל הספירות הן בפרצוף הנוקבא ("אחת היא", סוד "היא תקום") – הכל מכוון להקמת המלכות כ"ל בפנים.

נה תהלים סו, ה. וראה תנחומא וישב ד.

נו לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד; שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).

נד תהלים לג, ט. יש בפסוק 23 אותיות, כמנין תבות שלשת הפסוקים שקדמו לו ב"הי כבוד".

נח ספר יצירה פ"א מ"ז. בפרט נעוצה כאן עצת האמונה: "עצתו אמונה פעולתו אמת" (פיט "אתה הוא אלהינו בשמים ובארץ") עולה ז"פ "הוא צוה ויעמד" (243, 3 בחזקת 5, אברם וכו').

נט שבת קנב, א.

ס שמות כא, ד. וראה תניא פמ"ט.

סא גירסת עין ועקב במו"ק יח, ב.

("שמע עצה וקבל מוסר"^{נח}) בהוד"^{נח}; עלילה ("גדל העצה ורב העלילה"^{נח}) ביסוד"^{נח}; פלילה ("הביאי עצה עשו פלילה"^{נח}) במלכות"^{נח}, ודוק היטב.

גם צמד המושגים שלנו כאן, עצה-מחשבה – שכנגד הדעת והתפארת – מכוון בסופו של דבר אל המלכות: "אין מלך בלא עם"^{נח} – עם ר"ת עצה-מחשבה.

יש לנו המון רמזים מהו עם, והערב מסבירים שהעם של המלך, מלשון נמלך-מתייעץ, הוא ר"ת עצה-מחשבה. עצה-מחשבה שוות יחד 20 פעמים הוי', אך ממוצע כל אות מ"ח האותיות כאן הוא שם א-דני, שם המלכות – הכל מכוון לבנין המלכות והקמתה, הקמת סוכת דוד הנופלת"^{נח}, "ועצת הוי' היא [המלכות] תקום"^{נח}.

מו שם יט, כ.

מז ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ז עמ' 117-126 (ובכ"מ) שמוסר שייך להוד.

מח ירמיה לב, יט.

מט ראה גם פנים אל פנים פ"ד ס"ד והנסמן שם.

נ ישעיה טז, ג.

נא ראה גם קהלת יעקב ערך 'פלול' ואהבת שלום פינחס ד"ה 'או יאמר פינחס'.

נב רבינו בחיי על בראשית לח, ל; עמק המלך שער שעשועי המלך פ"א; ספר החיים פ' הגאולה פ"ב; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ז.

נג עמוס ט, יא.

נד ועוד סוד של בנין המלכות בפסוק העיקרי שלנו: "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום" עולה ז"פ אחת, רמז לשבע פעמים עיקריות בהן נאמר "אחת": "ויקח אחת מצלעתיו" (בראשית ב, כא), ה"אחת" הראשונה בתורה, בבריאת האשה מהאדם; "אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא ליולדתה" (שיר השירים ו, ט). "אחת שאלתי מאת הוי'" (תהלים כז, ד); "אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי כי עד לאלהים" (שם סב, יב); ו"אחת לאחת למצא חשבון" (קהלת ז, כז), המתייחס לחשבון מצות ועבירות (סוטה ח, ב). הסדר הפנימי הוא "אחת מצלעתיו" במלכות (בנין המלכות-האשה מהצלע), "אחת היא יונתי תמתי" בחכמה וכתר (חיה-יחידה), י וקושי" (כנודע בסוד ארבע העליות של "אחתי רעייתי יונתי תמתי" כנגד מוטבע מורגש-מושכל-כתר); "אחת היא לאמה" בבינה-אמא; "אחת לאחת למצא חשבון" בנצח הוד ("מאזני צדק" השוקלות ומודדות); "אחת שאלתי" בחסד ("לחזות בנעם הוי'" היינו אור החסד של "יום אחד" דמעשה בראשית);

“דאגה בלב

איש ישחנה”,
דווקא שם נמצא
המשיח. הוא יודע
איך להכניע את
הדאגה

היא ממש מהיסודות של הכנעה-הבדלה-
המתקה אצלנו. אחר כך הפסוק מסיים “ודבר
טוב ישמחנה”, הכל משיח בפסוק הזה. “דאגה”
עולה 13, אחד, ו”בלב איש” עולה משה – משה
ועוד 13 הוא סוד “יבא [13] שילה [משה]”^{טז}, שזה
משית. סיום הפסוק הוא “ודבר טוב ישמחנה”,
גם ישמח, אותיות משית. זהו הפסוק הראשון
של “בלב איש”.

הפסוק השני הוא הפסוק שלנו הערב, “רבות
מחשבות בלב איש”.

מה הפסוק השלישי? “מים עמקים עצה
בלב איש ואיש תבונה ידלנה”^{טז}. המפרשים^{טז}
מסבירים שה”מים עמקים עצה בלב איש” הם
מחשבת החכם האמתית, הרבי האמתית, שיש לו
נביעת האין-סוף – הי של רבי, כידוע^{טז}. על
הרבי כתוב “מים עמקים עצה בלב איש”, אבל
המים העמוקים סתומים בתוכו – מי יכול
לדלות-לגלות אותם? רק התלמיד-חכם המובהק.
מסבירים שה”מים עמקים עצה בלב איש” היינו
החכם בעצמו, משה רבינו, וה”איש תבונה” –
תבונה היא כבר בינה – הוא התלמיד-חכם.
זהו הכלל בקבלה, שחכם הוא חכמה ותלמיד-
חכם הוא בינה^{טז}. יחוד הבינה עם החכמה נקרא
‘השגת הבטול’ או ‘בטול ההשגה’^{טז}. עוד פעם,
הבינה היא השגה והחכמה היא בטול, וכשתלמיד
חכם מקבל מהרבי, יהושע מקבל ממשה רבינו,
בעת ובעונה אחת הוא משיג את הבטול ומבטל
את ההשגה, זהו יחוד אבא ואמא עילאין. שוב,
זהו פסוק מיוחד מאד-מאד, ה”מים עמקים”,
המחשבה של הרבי, היינו ה”עצה בלב איש”,
“עצת הוי””, מה שהוא אומר לנו לעשות, היא
סתומה ונעלמת, “מאמר סתום”^{טז}, “ואיש תבונה

מאד יפה בהם מופיע
הביטוי “בלב איש”.
כמה שזה “בלב איש”?
משה. משה רבינו הוא
“בלב איש”, הוא “איש
האלהים”^{טז}, “מחציו
ולמטה ‘איש’, מחציו

ולמעלה ‘אלהים’”^{טז}. איפה ה”אלהים” נמצא
אצלו? בלב. ה”חציו ולמעלה ‘אלהים’” הוא
בעיקר הלב, מהטבור ולמעלה. גילוי היחידה
שבנפש, אומר הרבי הרש”ב^{טז}, הוא בלב, לא
במח – הוא ה”רעותא דלבא”, ש”לית מחשבה
תפיסא ביה כלל אלא ברעותא דלבא”^{טז}. חוץ
מ”רבות מחשבות בלב איש”, מי זוכר עוד פסוק
בו כתוב “בלב איש”? אם מסתכלים – יש בדיק
שלשה פסוקים כאלה, שלש פעמים משה, ביחד
מה במשולש, סוד “ונחנו מה”^{טז} של משה רבינו,
שעולה גם חמש פעמים אור שמופיעים ב”יום
אחד” של מעשה בראשית^{טז} ומכוונים^{טז} כנגד
חמשה חומשי “תורה אור”^{טז}, “תורת משה”^{טז}.
כל הפסוקים הם בספר משלי:

על הראשון יש לנו ספרים שלמים^{טז} –
“דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה”^{טז}.
“דאגה בלב איש ישחנה”, ישפילנה, אבל
חז”ל דורשים^{טז} “סיחנה מן הדעת” ו”ישחנה
לאחרים”. השלישיה ישחנה-יסיחנה-ישחנה

סב דברים לג, א.

סג דברים רבה יא, ד.

סד סה”מ תער”ב ח”א פל”ה; סה”מ תרס”ו עמ’ פא, ועוד.
וראה לקו”ב לקונטרס ההתפעלות אות לת.

סה לקו”ת תצא לת, ב (ובכ”מ בדא”ח). וראה זהר ח”ג
רפט, ב. ראה עוד בח”א של ההתועדות.

סו שמות טז, דח.

סז בראשית א, ג”ד”ה.

סח בראשית רבה ג, ה.

סט משלי ו, כג.

ע מלאכי ג, כב (ובכ”מ).

עא להפוך את החשך לאור (וראה בפרט פ”ג); אוצר
הנפש ח”א בשיעור “הפסיכואנליזה בראי החסידות”.
ומבאר עוד בכ”מ.

עב משלי יב, כה.

עג יומא מב, ב.

עד בראשית מט, י ובעל הטורים שם.

עה משלי כ, ה.

עו ראה רש”י, ביאור הגר”א ומצו”ד.

עז כש”ט (קה”ת) אות קמ.

עח וראה קהלת יעקב ערך ‘מד’.

עט ראה לקו”ת פקודי ו, ב ואילך.

פ שבת קד, א. ראה זהר ח”ב קעח, ב.

הסוד של התורה

הוא שיבה והוא
נמצא אצל החכם
האמתי. צריך
להגיע לפנימיות
שלו, "מפני שיבה
תקום והדרת פני
זקן"

לפנימיות שלו, "מפני שיבה
תקום והדרת פני זקן", וככה
"איש תבונה ידלנה".

עוד פעם, ה"דאגה בלב איש"
היא הכנעה. ה"רבות מחשבות
בלב איש" היינו הבדלה, צריך
להבדל מהן, להגיע ל"עצת
הוי" היא תקום". אחד כך "מים
עמקים עצה בלב איש" הם כבר
טוב, לכתחילה, רק שצריך לדלות
אותם. דווקא את ה"עצה בלב איש", את המים
העמוקים, צריך להוציא מהלב של החכם. לשם
כך צריך להיות תלמיד חכם, צריך להיות חסיד
טוב – חסיד של הרבי, להיות "איש תבונה
ידלנה".

אם כן, יש לנו עוד שלישיה יפהפיה, כסדר
הפסוקים^{פא}. אמרנו שג"פ "בלב איש" עולה
ג"פ משה, משולש מה וכו'. אם תעשו חשבון
תראו ששאר התבות בפסוקים ("דאגה בלב איש
ישחנה ודבר טוב ישמחנה", "רבות מחשבות
בלב איש ועצת הוי" היא תקום", "מים עמקים
עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה") הם כפולה
חשובה של שם הוי' ב"ה – 4940 העולה 190
(קץ) פעמים הוי', לב שמח (380) פעמים אחד
(בסוד "לב שמח ייטיב גהה"^{פב}).

ד. "מעשה אבות סימן לבנים"

רמזי האבות בפסוק

נשלים את הנושא בעוד ווארט: הבאנו^{פג} את

פה בשלשת הפסוקים מסתרות בלב איש דאגה,
מחשבה ועצה. עצה: מחשבה דאגה מכוונת כנגד חכמה
בינה דעת וראשי התיבות שלהן (בסדר זה, הסדר הישר)
הם אותיות השרש עמד, סוד "עצת הוי" לעולם תעמד",
ודוק היטב לעיל הערה טו.

פו משלי יז, כ (זו השניה מבין שתי הופעות "לב שמח"
בתנ"ך – הראשונה היא "לב שמח ייטיב פנים", ה"לב שמח"
מרפא את הגוף ואת הפנים לפנימיות הנפש).

פז ח"ב של ההתועדות.

ידלנה", יוציא ממנו את העצה,
יגלה אותה.

הכנעה-הבדלה-המתקה

יש לנו כאן עוד שלישיה
מובהקת של הכנעה-הבדלה-
המתקה:

ההכנעה כאן היא "דאגה בלב
איש ישחנה", ישפילנה, יכניע
אותה – זהו הפשט. דווקא שם

נמצא המשיח. הוא יודע איך להכניע את הדאגה.
הוא בעצמו דואג, בזכות ש"לבו דואג בקרבו"^{פד}
הוא זוכה לגילוי רזין דאורייתא, לסוד של התורה.
הוא זוכה לשיבה טובה. המלה "תקום" ("ועצת
הוי" היא תקום") מופיעה רק פעם אחת בחמשה
חומשי תורה – "מפני שיבה תקום והדרת פני
זקן"^{פע}. מהי שיבה? "בן שבעים לשיבה"^{פע}. 70
ביגמטריא סוד, הסוד של התורה הוא שיבה^{פז}
והוא נמצא אצל החכם האמתי. צריך להגיע

פא חגיגה יג, א.

פב ויקרא יט, לב. "מפני שיבה תקום" ועוד "ועצת הוי"
היא תקום" משלימים ל'2197, 13 (אחד אהבה) בחזקת 3
(1839) – השראת השכינה בישראל, תורה תשובה תפלה,
כמדובר בח"א של ההתועדות – ועוד משיח).

פג אבות פ"ה מכ"א.

פד סוד השיבה מופיע לראשונה אצל אברהם אבינו
– עד אברהם לא היתה שיבה בעולם" (פדר"א פנ"א)
– והרמז: שיבה עולה אברהם אבינו! לאברהם מובטח
ואתה תבוא אל אברתי בשלום תקבר בשיבה טובה"
(בראשית טו, טו) ומתקיים בו "ויגוע וימת אברהם בשיבה
טובה זקן ושבע ויאסף אל עמיו" (שם כה, ח) – פעמיים
"שיבה טובה" בסוד "אברם הוא אברהם" (דה"א א, כז),
שהרי ההבטחה נתנה לו כאשר נקרא עדיין אברם. הביטוי
"שיבה טוב" חוזר עוד פעמיים (ראה בראשית רבה סב,
ב) – אצל גדעון בן יואש (שופטים ח, לב; יואש בגימטריא
שיבה) ואצל דויד המלך (דה"א כט, כח; ובדה"י כתיב
דויד). בדוד בפרט התקיים "ימי שנתינו בהם שבעים
שנה" (תהלים צ. י. ראה תוספות יבמות סד, ב ד"ה ימי")
– "בן שבעים לשיבה" ("שבעים שנה" עולה 777, אהיה
פעמים יחידה). אברם אברהם גדעון דויד משלימים ל'648,
הרבע הכפול של חי, ד"פ בצלם (אברהם עולה "בצלם
אלהים", כנודע). ג"פ ריו וכו'. אברהם הוא בחסד, גדעון
בנצח (בקשו ממנו שימלוך אך הוא סרב – הנצח הוא
ראשית בנין המלכות), ענף החסד, דויד במלכות – שלש
נקודות של "שיבה טובה".

לשלשה^צ, יעקב אבינו רמוז כאן – אמצעי התבות "רבות מחשבות בלב איש" עולות **יעקב-יעקב**. ה"רבות מחשבות" של יעקב אבינו הן "בקש יעקב לישב בשלוה"^צ אך "עצת הוי' היא תקום" כאשר "קפץ עליו רוגזו של יוסף וכו'", "עצת הוי'" היא שהעולם הזה אינו המקום ואינו הזמן לשבת בשלוה! יעקב אבינו הוא דמות מובהקת של פעולה מתוכננת ומחושבת, אך שוב ושוב מחשבותיו לא עולות בידו – הוא נאלץ לברוח מעשו למרות שקנה כדין את הבכורה, לבן מרמה אותו למרות כל מאמציו, הוא מצהיר על צדקתו בפני לבן ובסוף גורם להסתלקותה של רחל, הוא מנסה להסתיר את דינה מעשו ובסוף היא נאנסת בידי שכם, הוא מפלה לטובה את יוסף ודווקא הוא נדחה על ידי אחיו וכו' – אך דווקא מתוך ריבוי הצרות וההרפתקאות של יעקב מתממשת "עצת הוי'" עבור יעקב אבינו בבנין בית ישראל (בבית לבן) ובהקמת עם ישראל לדורות (בירידתו הכפויה למצרים). אכן, **"יעקב יעקב"**^צ היינו קריאת החבה של ה' ליעקב כשהוא יורד למצרים נגד כל התכניות, ואז מבטיח לו ה' "ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה"^צ, "ועצת הוי' היא תקום" לטובה ולברכה!

"מעשה אבות סימן לבנים"^צ – משלשת האבות, כל אחד בדרכו שלו, אנו לומדים את הסוד של "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום" בנוגע לענייני הפרט והכלל של עם ישראל במשך כל הדורות.

"עצת הוי' היא תקום" במעשי יוסף ויהודה

השבוע, סמוך ל"ט כסלו, קוראים את פרשת וישב – הפרשה העיקרית של "בקש

הרמז היפה שכתוב^פ על הפסוק שלנו – "רבות מחשבות בלב איש" ר"ת **אברם** "ועצת הוי' היא תקום" היינו הפיכתו ל**אברהם** – והזכרנו^ט שיש כאן קשר מיוחד לאברהם אבינו, היהודי הראשון, אליו מתגלה ה' מתוך "רבות מחשבות שלו" והוא מכיר בהשגחת ה' על עולמו, "ועצת הוי' היא תקום".

והנה, האותיות בראשי התבות של המילים הנותרות, **וית** (416) – "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום" – עולות **יצחק-יצחק** (וזהו גם ה'יסוד' של הפסוק דנן: כל הפסוק עולה 2863, כפולת שני המספרים הראשוניים 7 ו-409^ז, העולים יחד

אותו מספר, 416, **יצחק-יצחק**). יצחק אבינו הוא הדמות העיקרית שרגישה וערה לסוד של "ועצת הוי' היא תקום" – הוא חושב לברך את עשו האהוב עליו ("רבות מחשבות בלב איש"), אך

בפועל "עצת הוי' היא תקום" והוא מברך את יעקב, והוא מיד 'מקבל' את ההשגחה הפרטית הזו באומרו "גם ברוך יהיה"^צ. גם בהמשך, כאשר הוא יודע שיוסף עודנו בחיים, הוא לא 'מתערב' ומגלה זאת לבנו יעקב משום שהוא סמוך ובטוח ש"עצת הוי' היא תקום" דווקא דרך סיפור מכירת יוסף (וכדלקמן)^צ. לעתיד לבוא, כאשר תחשף לעינינו התכנית האלקית ונכיר כיצד מתוך כל ה"רבות מחשבות בלב איש" התקיים תמיד "ועצת הוי' היא תקום", נאמר דווקא ליצחק "אתה אבינו"^צ.

גם האב השלישי, "אין קורין אבות אלא

פח אמרי אמת פסח תרע"א; סוכות תרע"ג; דברי מרדכי (סגרון) לך לך אות יא. וראה אגרא דכלה ר"פ לך לך.

פט ראה גם לעיל הערות ל ופד.

צ וראה גם לעיל הערה נד.

צא בראשית כז, לג.

צב ראה רש"י על בראשית לז, לה.

צג ישעיה סג, טז. ראה שבת פט, ב.

צד ברכות טז, ב.

צה רש"י על בראשית לז, ב.

צו בראשית מו, ב.

צז שם פסוק ד.

צח ראה סוטה לד, א.

"עצת הוי" היא שהעולם הזה אינו המקום ואינו הזמן לשבת בשלוה!

של היום, בסיפור של יהודה ותמר – כתוב "ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף הוא מוצאת"^ק, "היא" היינו "היא תקום". כתוב בספרי הקבלה^ק שראשי תיבות "יהודה הוציאוה ותשרף היא" הם אותיות שם הוי' ב"ה (בצירוף הישר), השם של "עצת הוי' היא תקום" (סופי התיבות, "יהודה הוציאוה ותשרף היא" עולים הוי' א-דני, שלמות שם הוי', "כשם שאני נכתב" ו"כשם שאני נקרא"^ק). אתה חושב לשרוף אותה, שהיא חייבת מיתה, חייבת שרפה^ק, היא "בת כהן"^ק, אבל ה' חושב אחרת, ה' חושב איך מוציאים את מלך המשיח מהזיווג של יהודה ותמר, כלשון המדרש שה' היה "עוסק בורא אורו של מלך המשיח"^ק. זהו עוד פן בו ה' מבטל את ה"רבות מחשבות בלב איש", אצל יהודה.

שני אופני "היא תקום"

שתי הדוגמאות הללו הפוכות: במקרה הראשון, יוסף רצה למצוא את האחים, רק שעל דרך הטבע לא היה מוצא, ה"רבות מחשבות" שלו לא היו מתקיימות, ו"עצת הוי' היא תקום" היא לקיים את מחשבתו. במקרה השני, יהודה חשב שצריך לדון את תמר למיתה וה"עצת הוי' היא תקום" באה לבטל את ה"רבות מחשבות בלב איש" שלו.

יש בחסידות^ק פירוש אחד ש"רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום" היינו שכל המחשבות שהן לכאורה לא מה שה' רוצה בעצם בונות רקע ל"ועצת הוי' היא תקום", מקדמות את ה"ועצת הוי' היא תקום" בסוף. יש פירוש

יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף. הרמב"ן כותב^{צט} שיש בפירוש בפרשה את הסוד של "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום". איפה?

כשיוסף מחפש את האחים שלו, אבא שלו שלח אותו לראות את שלום האחים, את שלום הצאן, והוא לא מוצא אותם. אם לא שתופיע איזו סבה מיוחדת של השגחה מן השמים – הוא פשוט יחזור הביתה. כאן "עצת הוי'" התגלמה והתגשמה בתוך אותו איש שמצא אותו. מיהו האיש הזה? חז"ל אומרים^ק שהוא מלאך. איזה מלאך? המלאך גבריאל. הוא גם מספר לו שהאחים לא כאן, הלכו דותינה, ושם הם מחפשים להרוג אותך^ק, והוא ממשיך להתקדם הלאה במצות אביו, במסירות נפש^ק. לפי הרמב"ן אותו איש הוא ה"עצת הוי' היא תקום". אם היה תלוי רק ביוסף הוא היה חוזר הביתה. "רבות מחשבות בלב איש", גם ליוסף הצדיק יש מחשבות – הוא רוצה לקיים את מצות אבא אבל לא מוצא אותם. מהי "עצת הוי' היא תקום"? שה' שולח סבה. כאן הסבה היא אותו איש, שבעצם הוא שליח של הקב"ה כדי לקיים את העצה העמוקה. רש"י אומר^ק ש"עמק חברון" היינו לקיים עצה עמוקה של ה'. זו דוגמה איך ההשגחה מתלבשת בתוך הבחירה וגומרת את העניין כרצון ה'.

יש עוד פעם שהמפרשים אומרים^ק, בהשגחה שמתאימה לענינו, שדווקא פרשת וישב היא פרשה של "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום"^ק: רמז מאד יפה, כבר בחת"ת

צט בפירושו לבראשית לז, טו.

ק בראשית רבה פד, יד (ראה ברש"י עה"פ הנ"ל).

קא רש"י על בראשית לז, יז.

קב וראה בשיעור כ"ו מנ"א תשס"ט (בספירת הכתר).

קג בפירושו על בראשית לז, יד.

קד אמרי שמאי על בראשית לח, כד.

קה וראה באר מים חיים על הפרשה (המשך פל"ז) שגם ביחס למחשבת האחים במכירת יוסף לישמעאלים התקיים "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום".

קו בראשית לח, כד"כח.

קז ילקוט ראובני על הפסוק (אות קנ).

קח פסחים נ, א.

קט ויקרא כא, ט.

קי בראשית רבה פה, י; תנחומא וישב ז.

קיב בראשית רבה פה, א.

קיג קול מבשר ח"א פרשת בא אות ב; פרשת בלק אות ח

(ובכ"מ).

מחשבות". אלה שני פירושים מאד יפים, או ש"תקום" היינו להקים את המחשבות, או שהיינו שה"רבות מחשבות", כמה שהן לכאורה נגד רצון ה', בנות רקע ל"עצת הוי' היא תקום" (המסכל את המחשבות).

לחיים לחיים, שנוכה לכל הברכות, והברכה העיקרית היא ביאת משיח – גאולה לכלל ולפרט.

של הבעל שם טוב^{ק"ג} ש"עצת הוי' היא תקום" היינו 'היא תקים' את ה"רבות מחשבות". "רבות מחשבות" הן תהו ובאה "עצת הוי'" שהיא עולם התיקון – ובשרש היינו שם מה החדש שיוצא מהמצח^{ק"ד} – ומתקנת מקימה את כל ה"רבות

ק"ג דגל מחנה אפרים בהעלתך ד"ה "ויסעו"; וראה מאור עינים שמות ד"ה "בגמרא דסוטה" (ובכ"מ). קיד ע"ח ש"י (התקון) פרקים א"ב (מ"ת).

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ "עצת הוי' היא תקום" היינו יסוד ההשגחה הפרטית.
- ◆ ההשגחה הפרטית – "עצת הוי' היא תקום" – היא סוד הממוצע בין הידיעה (כאשר "עצת הוי'" אינה נודעת לאדם) והבחירה (כאשר "עצת הוי'" מתלבשת במודעות האדם).
- ◆ ה' משגיח עלינו בעצותיו הטובות – "ועצת הוי' היא תקום" היינו חיבור ההשגחה והבחירה.
- ◆ "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים" – כשיהודי מנסה לחשוב כמו גוי ה' מפר את עצתו.
- ◆ לא כדאי לחשוב לתכנן יותר מדי גם דברים טובים – רק לדעת שהכל 'אם ירצה השם'.
- ◆ כוונה לתפלה בכל יום: הכנעה-הבדלה-המתקה – "הוי' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים. רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום. עצת הוי' לעולם תעמד מחשבות לבו לדר ודר".
- ◆ תכלית העצות והמחשבות הטובות הן בנין המלכות – "אין מלך בלא עם" – "ועצת הוי' היא [המלכות] תקום" מנפילתה ותתקיים לעולמי עד.
- ◆ "בלב איש" יש תהליך של הכנעה-הבדלה-המתקה – "דאגה בלב איש ישחנה", "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום", "מים עמקים עצה בלב איש".
- ◆ הסוד הפנימי של התורה הוא סוד ה"שיבה" וכדי לדלותו ולגלותו יש לקיים "מפני שיבה תקום".
- ◆ שלשת האבות רמוזים בפסוק "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום" – לאברהם מתגלה סוד הפסוק, יצחק הוא הרגיש מכולם ל"עצת הוי'" והפסוק מתגלה בעלילות-חיי יעקב.
- ◆ "עצת הוי'" היא שהעולם הזה אינו המקום ואינו הזמן לשבת בשלוח.
- ◆ "עצת הוי'" יכולה לקיים את ה"רבות מחשבות בלב איש" (כמו אצל יוסף, שה' מסובב סבה לקיים את מחשבותיו) או להפר אותן (כמו אצל יהודה, שמחשבותיו שמופרות הן הרקע לגילוי ה').

שיעור

כתר שם טוב אות סא

תפלת יעקב על השכינה

קיצור מהלך השיעור

תחלת פרשת ויחי נדרשת בכתר שם טוב על אחד מיסודות החסידות – הכרת האדם שצער ומחסורו **נובעים מצער השכינה** וחסרונה ומתוך כך **תפלה** על צער השכינה (במקום תפלת האדם על עצמו). הדגש כאן הוא שהתייחסות כזו הופכת את **הצרה** עצמה ל**הרחבה**, כשבאמצעות הצרה **קושרים את השכינה** לחיי החיים. תכונה זו היא מדתו של **יעקב אבינו**, שתלאות חייו מלמדות אותו על צער השכינה ומתוך כך גם מתוך צרות וקצרי מצרים הוא **חי ומחיה**.

חיות והרחבה בתוך המצרים

הבעל שם טוב דורש את תחלת פרשת ויחי ומקשר אליה יסוד גדול ועיקרי של החסידות: סא. ויחי יעקב בארץ מצרים וגו', שואלים בחסידות^א כיצד יתכן שהשנים הטובות ביותר של יעקב, "ויחי יעקב", היו דווקא "בארץ מצרים", "ערות הארץ"^ב, מקום של גלות, קושי ומיצר. השאלה הזו לא כתובה כאן בפירוש, אבל בעצם יש כאן תשובה אליה לפי יסוד שהבעל שם מסמין על פסוק אחר:

ששמעתי ממורי בצר הרחבת לי, הפסוק "בצר הרחבת לי"^ג מזכיר את הפסוק שדורשים על תקיעת שופר, הפסוק הראשון שאומרים לפני התקיעות – "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה"^ד. כמו בשופר עצמו – בשביל שיצא קול מן השופר צריכים צד אחד צר וצד אחד רחב, ובתקיעה מגיעים מן המיצר אל המרחב^ה. בפסוק "מן המצר" קוראים לה' מתוך הצרה שלי וכאשר ה' עונה זוכים לצאת אל המרחב. בפסוק "בצר הרחבת לי", כפי שישביר הבעל שם טוב, אני הופך את הצרה שלי לצרה

נרשם מהנחת התמימים נפתלי פרק ולוי יצחק כהן. לא מוגה. ש"ק פרשת נצבים, כח אלול ע"ט – כפ"ח.
א ראה לוח "היום יום" ח"י טבת (ונתבאר בלקו"ש ח" עמ' 160 ואילך. וראה גם תו"א מה, א).
ב בראשית מב, ט. ובכ"מ.

ג תהלים ד, ב.

ד שם קיח, ה.

ה ראה ר"ן ר"ה כז, א; רא"ש ר"ה פ"ג ס"ד; שעה"כ דרוש ר"ה דרוש ז.

לאומות העולם"^{יב}. במקום הכי פנימי, ב"בתי גואי"יב???מקושרת, יש חיבור בין הצרות שלנו וצער השכינה, והצדיקים צריכים להתפלל על צער השכינה.

התבוננות פרטית בחסרון השכינה

אבל איך יודעים את חסרון השכינה? וזה נודע מחסרונוך.

יש צרות כלליות, בהן קל לזהות את החוסר של השכינה. אמנם, החידוש העיקרי הוא לדעת את צער השכינה במדויק לפי הצרה הפרטית שלי. הצדיקים רגישים לכאב העכשווי של השכינה ומתפללים עליו. מה זה אומר לנו? לדוגמה, אם כואבת לי האצבע – אני צריך לחשוב שעכשיו כואב לשכינה בדיוק אותו הדבר. [הכאב באצבע שלי בא לרמוז על כאב שכינה?] כן, אך יש אצבע ויש אצבע – כדי לזהות כל דבר בפרטות לומדים קבלה, להבין איפה בדיוק כואב לשכינה. בהתבוננות כללית העבודה שיש לי צער, שיש צער בעולם בכלל, מלמדת על צער השכינה. אבל העבודה של חב"ד היא התבוננות פרטית^{יג}, להתבונן בצער פרטי מסוים ולהבין ממנו מה בדיוק חסר לשכינה. התכלית היא שהלב ירגיש את ה', אך לשם כך צריך קודם 'להבין בו' כביכול, לדעת מה החסרון אצלו. החסידות מסבירה מה כל כאב אצלי אומר לגבי כאב השכינה.

[העבודה של תפלה על השכינה שייכת גם לנו? לא רק לצדיקים?] הבעל שם טוב אמר את התורה הזאת לתלמידים שלו, שהיו צדיקים, אבל כתוב "ועמך כלם צדיקים"^{יד}. יש דברים שכתוב עליהם בתניא בפירוש^{טו} שהם שייכים רק לצדיקים, כמו עבודת האתהפכא. גם על העלאת המדות כותב אדמו"ר הזקן "ואל יהי

של ה' ואז בתוך המצב ה"צר" עצמו זוכים ל"הרחבת לי".

להתפלל על חסרון השכינה

כי צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא להתפלל על החסרון של השכינה,

כאן הבעל שם טוב אומר חידוש גדול, אחד הכללים היסודיים שלו: הצדיקים הם שלוחי השכינה, להתפלל עליה לפני בעלה – קודשא בריך הוא. פלא שבכלל יש אצל ה' בחינה של חסרון – "חסרון השכינה". השכינה היא המלכות, ובה יכול להיות חסרון, בעוד שפרצוף ז"א, קודשא בריך הוא, הוא שלם, ללא כל חסרון. איפה יש תיאור של צער השכינה, של "צר" אצל הקב"ה? כתוב "בכל צרתם לו צר"^{טז}. הכתיב של הפסוק הוא "בכל צרתם לא צר" – לשון שלילה, שלשלמות של ה' לא 'נוגע' מה שקורה עם התחתונים. כשם ש"אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו. אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח"^{יז}, שמעשי התחתונים לא מוסיפים על שלמות ה' ולא פוגמים בה חלילה, כך גם הקשיים והצרות שלהם לא פוגעים בשלמות, "לא צר". אבל הכתיב הנסתר שייך למדרגת ז"א, ואילו הקרי הגלוי שייך לשכינה (המלכות, עלמא דאתגליא), ושם "לו צר", לשכינה כן צר. דווקא ביחס לפסוק הזה כתוב בפירוש^{טח} שיש שרש עמוק יותר של "לו צר" מעל ה"לא צר" – למלכות יש שרש ברדל"א, מעל הז"א – ועל השרש העליון הזה כתוב "במסתרים תבכה נפשי מפני גוה"^{טט}, "מפני גאותן של ישראל שנטלה מהם ונתנה

י וראה גם לקו"מ פט כי עצם ההכרה המתוארת כאן בתורת הבעש"ט פועלת הרחבה ורוממות אצל האדם.

ז ישעיה סג, ט.

ח איוב לה, וז.

ט ראה וממנה יושע עמ' צב הערה לב (ע"פ תו"ח בראשית קנה, ד; אוה"ת נ"ך עמ' כה ואילך). ובכ"מ.

י ראה ע"ח ש"ג (א"א) פ"ב.

יא ירמיה יג, יז.

יב חגיגה ה, ב.

יג מאמרי אדה"ז ענינים עמ' קלג (הובא בהקדמת שכינה ביניהם הערה יג). קונטרס העבודה פ"ו; הקדמת סוד ה' ליראיו פרקים ד"ה.

יד ישעיה ס, כא.

טו תניא פ"י.

שלהם הוא מעורר עליה רחמים^כ.

כאן הוא כותב שיעקב עצמו נקרא השכינה. יש ביעקב שתי בחינות – יעקב וישראל. **יעקב** הוא **י עקב**^{כא}, כנגד השכינה ש"שכיבת עד עפרא"^{כב}, הגילוי האלוקי שיוֹרד למציאות התחתונה. **ישראל**, אותיות **לי-ראש**, הוא כנגד קודשא בריך הוא, פרצוף ז"א. בתוך הנפש מוסבר בחסידות^{כג} ש"יעקב" הוא חלק הנשמה שמתלבש בגוף, וממילא סובל בצערו ובחטאיו, ואילו "ישראל" הוא שרש הנשמה שנשאר למעלה, מעל לכל הצער, הפגמים והחסרונות. במדרגתו כיעקב מתפלל יעקב אבינו על השכינה, מכח הכרתו בכאב האישי שלו, מתוך ארץ מצרים.

בשונה משאר האבות, יעקב סבל כל ימיו ואף פעם לא נח – "לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז"^{כד} – גם כאשר "בקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף"^{כה}. לכן הבעל שם טוב לומד דווקא ממנו את העבודה הזו, של תפלת הצדיקים על צער השכינה – התעוררות רחמים ששייכת ליעקב – מתוך הרגשת הצער והחסרון שלהם.

[אבל הפסוק מדבר פה דווקא על השנים הטובות של יעקב, אחרי כל הצרות]. אפשר לומר שאחרי כל הסבל שהוא עבר ב־**טוב** השנים האחרונות הוא קבל את הפירות הטובים, את הכח של "בצר הרחבת לי":

ושפיר קאמר ויחי יעקב, שחיבר השכינה אל חי החיים, מארץ מצרים, שהם הצרות והמצירים, ובצר הרחבת לי, והבן.

יעקב, מתוך צערו שלו, היה מסוגל לחבר את השכינה לחיי החיים, אל הקב"ה, וכאשר עושים זאת – במדת "ויחי יעקב" – זוכים ל"הרחבת לי" גם בתוך הצר.

כ ראה תניא פמ"ה.

כא תקו"ז תקון סט (קוב, א).

כב ראה זהר ח"ג ו, א. ובריבוי מקומות.

כג ד"ה "אלה תולדות יעקב" תרע"ח (סה"מ עמ' קו ואילך). וראה גם לקו"ת דרושים לר"ה סב, ג. ובכ"מ.

כד איוב ג, כו. וראה בראשית רבה שבהערה הבאה.

כה ע"פ בראשית רבה פד, ג (הובא ברש"י ריש וישב).

שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע כי לא נאמרו הדברים ההם אלא לצדיקים^{טז}. אבל כאשר לא כתוב על משהו שהוא שייך רק לצדיקים זהו סימן שהוא שייך לכולם – 'מלמדים זכות' ששייך ל"ועמך כלם צדיקים". בפרט, צער השכינה שייך לא רק לצער של הצדיקים, אלא לצער הפרטי של כל יהודי, כולל הרשעים הגדולים – "בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומר? קלני מראשי קלני מזרועי. אם כך הקב"ה מצטער על דמן של רשעים קל וחומר על דמן של צדיקים שנשפך"^{יז}.

עבודת יעקב

כעת הוא חוזר לפסוק בפרשת השבוע:

וז"ש ויחי יעקב בארץ מצרים, ר"ל ע"י הצרות והמצירים שהיה ליעקב ידע להתפלל מזה על חסרון השכינה שנקרא ג"כ יעקב כמו ששמעתי זה מפורש ממורי ויבואר במ"א,

צריך את יעקב שיזהה את חיסרון השכינה ויעורר רחמים. בפרשת ויחי יעקב 'מתנצל' ליוסף שקבר את אמו רחל בדרך בית לחם ומבקש מיוסף שיקבור אותו במערת המכפלה, כפי שיוסף עושה בהמשך הפרשה. על רחל שקבורה על אם הדרך כתוב "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו"^{יח}. בזהר^{יט} מוסבר ש"כי איננו" בלשון יחיד (לא לשון רבים שמתאימה ל"על בניה") מתייחס ליעקב אבינו – רחל, שמזוהה עם השכינה, כנסת ישראל, בוכה על כך שיעקב איננו אתה, משום שהיא יודעת שאם הם היו ביחד הם היו מעוררים רחמים "על בניה" והיו מביאים את המשיח. רחל לבדה מרגישה שהיא לא מצליחה לעורר רחמים כי חסר לה יעקב אבינו (שמדתו הפנימית היא רחמים, פנימיות התפארת, וכבר במפגש הראשון

טז תניא פכ"ח.

יז סנהדרין מו, א.

יח ירמיה לא, יד.

יט זהר ח"א ר, א.

ביום ההוא לאמור

בטחון: רק היום

פירוש שני: עוד יש לומר, על דרך שאמר אל תדאג דאגת מחר. וזהו שאמר ויברכם ביום ההוא לאמר, שלא ידאגו רק על 'היום ההוא'. "ביום ההוא" היינו מדת הבטחון, לא לדאוג דאגת מחר, "אל תצר צרת מחר כי לא תדע מה ילד יום"¹, אלא רק היום הזה, "ברוך ה' יום יום". מדת הבטחון היא פנימיות הנצח, והנצח הוא 'ענף החכמה' (בקו ימין: חכמה-חסד-נצח).

מלכות: דיבור מאיר

פירוש שלישי: עוד יש לומר, דהנה האדם אשר יגש לתורה ולעבודה זהו תפלה צריך למשוך הערה [הארה] מקדמות השכל אל כל הדיבורים, וזה נקרא 'יום' שהוא אור. וזה פירוש ביום ההוא לאמור, יום הוא לשון בהירות ופירוש ברכם שיוציאו הבהירות בדיבור כמו שהיה בקדמות המחשבה, לאמור כמו שהוא. הברכה היא שהדיבור יהיה קשור ל'קדמות המחשבה', דיבור המבטא בשלמות את הבהירות השכלית. זהו תיקון המלכות, עולם הדיבור, להיות "פתח דבריך יאיר"², "פתח פיך [בדיבור] ויאירו דבריך [באור החכמה]"³.

וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בָּרַךְ יְשׁוּעָה לְאִמֹר יְשׁוּעָה אֱלֹהִים וְכַמְנֵשָׁה וַיְשׁוּעַם אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה.⁴
 רבי שמחה בונים מפרש את המלים "ביום ההוא לאמור" (הנראות מיותרות בפסוק²) כברכה בפני עצמה, "ויברכם [ומהי הברכה]: ביום ההוא לאמור"³, וזאת בארבעה פירושים.

חכמה: בהירות ובטול

פירוש ראשון: ויברכם ביום ההוא לאמר. נראה פירושו. דהנה האדם כאשר עובד ה' בבהירות גדול, אף על פי כן נדמה בעיניו שעדיין לא השיג שום דבר. ו'יום' נקרא בהירות השכל. ומלת 'ההוא' מורה על נסתר. ובזה בירך יעקב את בניו שיהיו תמיד בבחינת 'יום ההוא'. וד"ל.
 "ביום" היינו "בהירות השכל", אור שכלי בהיר — זו מדרגת החכמה. אמנם כשם שהחכמה היא אור כך יש בה גם את מדת הבטול (פנימיות החכמה), בטול הרגשת האני מתוך חווית הנסתר שאינו מושג, "ההוא". זו הברכה של יעקב לאפרים ומנשה, שיהיו תמיד במדרגת החכמה, הארה שכלית המלווה בטול.

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב.

א בראשית מח, כ.

ב וראה רמב"ן.

ג ויברכם ביום ההוא לאמור = 630, יהודי במשולש (אדם פעמים דוד. ז פעמים מלך).

ד סנהדרין ק, ב ("מילי מעלייתא" מספר בן סירא).

ה תהלים קיט, קל.

ו ברכות כב, א.

המלים "ביום ההוא", אך יש לשים לב למלה "לאמור" הכתובה מלא וא"ו, הופעה יחידה בתורה!^ח ומיד אחר כך "בך יברך ישראל לאמר", חסר וא"ו, כמו בכל מקום (**לאמר** = 271 = **הריון**, מספר ימי ההריון ומספר פרשיות התורה, גימטריא שדורש רבי שמחה בונים על הפסוק "**אסרי** לגפן עירה"^ט!).

המלה "לאמור" מתפרשת בפירוש השלישי: יחוד הדיבור, "לאמור", עם קדמות המחשבה, "ביום ההוא". והרמז: בתוך "**לאמור**" מלא יש אותיות **אור**, שהדיבור יהיה מלא אור, "פתח דבריך יאיר", "יאירו דבריך", גילוי 'אור הגנוז' המגיע מהדעת, בסוד "דעת גניז בפומא".

כמו שכאן יש "לאמור" מלא, כך בברכת כהנים כתוב "אמור להם", ופירשו חז"ל "אמור מלא... כוונה ובלב שלם"^י, וכן המלה "ויברכם" כתובה בתורה בברכת כהנים, "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם [ברכת כהנים]"^{יא} – גם יעקב אבינו ברך את הנערים בפה מלא כל טוב.

גימטריא עיקרית למלה **לאמור** = **זרע** (וממילא יש לפרש שהברכה "ביום ההוא לאמור" היא ברכה של זרעא חייא וקיימא). **לאמור** עם הכולל = **ויברכם** = **אור הגנוז** (כנ"ל שהאור גנוז בדיבור).

ח בכל התנ"ך יש עוד "לאמור" רק בירמיהו, שתי פעמים "ויהי דבר הוי' אלי לאמור", "ויהי דבר הוי' אל ירמיהו לאמור".

אכן ירמיהו = לאמר.

ט "שיקשור הולד במעי האם רע"א ימים בכח רע"א פרשיות שבתורה".

י **לאמור לאמר** = ב פעמים 274, **לאה רחל** = ד פעמים 137, **בקלה**.

יא במדבר ו, כג. רש"י שם.

יב ויקרא ט, כב. רש"י שם.

בינה: יום שחח

פירוש רביעי: או יאמר, 'ביום ההוא' פירוש כמו יום טוב, שהוא יום המקווה מקודם, כן ברכם שיהיה בכל יום ויום. והבן.

כל יום טוב, חג, הוא "יום המקווה מקודם", יום שמצפים לבואו ולכן הוא "היום ההוא" המיוחד. הברכה היא שכל יום ויום יהיה כיום טוב, יום יום חג. שרש יום טוב הוא בבינה שפנימיותה היא השמחה, "אם הבנים שמחה", וכן הברכה שכל יום יהיה יום טוב ושמה.

בכלל, "ויברכם ביום ההוא" רומז לברכה עתידית, כאשר "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", כמו שבהמשך הפרשה אמר יעקב אבינו "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" (כאשר יתגלה אור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, **אור הגנוז** = **ויברכם** כדלקמן).

נמצא שארבעת הפירושים הם כנגד חכמה-בינה-נצח-מלכות! זהו מבנה של שם הוי', כאשר מתוך המדות מופיע הנצח. ביתר ביאור: כמו שהחכמה מצטרפת לבינה (יה) כך הנצח מצטרף למלכות, כמבואר שהנצח של ז"א נעשה חכמת הנוקבא-מלכות, והמלכות זהה לבינה (הה), "כאמה בתה"), ומכאן שחכמה-בינה הן ממש כמו נצח-מלכות, וכך שם הוי' נעשה **יהיה**, בסוד "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד" כנ"ל.

סוד "לאמור"

בברכה "ביום ההוא לאמור" הוסברו בעיקר

ז חכמה בינה נצח מלכות = כח ברבוע, "פעלת צדיק". הערך הממוצע של כל מלה הוא 196, דוד ברבוע. הערך הממוצע של כל אות הוא 49, 7 ברבוע, רמז לשלמות תיקון הלב. ראשי התבות חכמה נצח בינה מלכות (בסדר המופיע בקול שמחה) הן חן מב = 100, יפי.

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

הקנין והכסף

בשטר קידושין, הפועל כמו גט, אבל בקידושין כסף הדבר לא מועיל. אבל הרמב"ם^א כתב בפירוש שהדבר מועיל גם בקידושין שטר וגם בקידושין כסף, ולשיטתו מוכח מכאן ש"העילה היא הקנין", כלומר הקידושין פועלים את הקנאת הכסף.

הוכחה מדין תוך כדי דיבור

בגמרא^ב נאמר שבכל מקום תוך כדי דיבור כדיבור מלבד בעבודה זרה וקידושין, ופירש הרשב"ם לגבי קידושין "שאם קידש אשה בפני עדים וחזר ואמר בתוך כדי דבור להווי מתנה ולא להווי קדושין אין שומעין לו ומקודשת". ולכאורה קשה, מדוע לא פירש הרשב"ם כפשוטו, שהאיש חוזר לגמרי מהקידושין ואומר שאינו רוצה לקדשה, ורוצה גם את הכסף בחזרה? אלא שהרשב"ם סובר ש"העילה הוא הקנין", וכיון שבממון מועילה חזרה תוך כדי דבור אם כן כשחוזר בו מעצם נתינת הממון ממילא האשה אינה מקודשת, ולכן הוצרך הרשב"ם לפרש שחוזר בו רק מהמשמעות של הנתינה לשם קידושין, וחזרה זו אינה מועילה (שאין זו חזרה בממון, שהרי בין כך ובין כך מקנה את הכסף, אלא חזרה בקידושין בלבד). ממילא, צריך לומר שהרשב"ם יפרש שדין קידושין קרוב לה מדבר

בקידושין כסף יש שתי פעולות: הקנאת הכסף מהאיש לאשה, ומה שהאשה מתקדשת (ונעשית אשת איש). ובקיצור: הכסף והקידושין. והרבי^א מביא את חקירת הרוגאטשוב "אם העילה הוא הקנין ועל ידי זה מתקדשת, או להיפך העילה היא הקידושין ועל ידי זה היא קונה הדבר", כלומר האם הקנאת הכסף היא שפועלת את הקידושין או שהקידושין פועלים את הקנאת הכסף. ומביא הוכחות לכאן ולכאן.

ההוכחה מדין קרוב לה

נאמר במשנה "היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה, קרוב לה מגורשת, קרוב לו אינה מגורשת... וכן לענין קדושין"^ב. ובגמרא^ג דעת רבי יוחנן שאפילו מאה אמה כשהיא יכולה לשמרו. ועוד אמר רבי יוחנן "לגיטין אמרו ולא לדבר אחר", ומה שמועיל גם לקידושין הוא משום ההיקש "ויצאה והיתה". ולכאורה קשה, כיון שדין "קרוב לה" מחוץ לארבע אמות נאמר רק בגיטין ובקידושין ולא בדבר אחר, ונמצא שאין כאן קניין ממוני בפני עצמו, ואם כן כיצד הקידושין פועלים? והיה אפשר לפרש שדין קרוב לה נאמר רק

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב.

א ליקוטי שיחות הנ"ל. ושם בהערות נסמנו המקורות בדברי הצ"פ.

ב גיטין פ"ח מ"ב.

ג גיטין ע"א.

ד הלכות אישות פ"ד כא"כ.

ה בבא בתרא קכ"ט, ב.

הצדדים בכל קידושין, הצד החיובי והצד השלילי – מקבילים בכללות לאיש ולאשה. כלומר, בפסוק "כי יקח איש אשה" מדובר בעיקר על האיש הפועל-לוקח, ומודגשת פעולת הקידושין (ולא נתינת הכסף), והיינו הצד השלילי "דאסר לה אכולי עלמא כהקדש" (אמנם בתורה לא כתוב לשון קידושין אלא לשון לקיחה, אך מכל מקום המשמעות היא שהאיש לוקח אותה להיות מופרשת-מקודשת לו ואסורה על הכל). ואילו בפסוק של אמה עבריה, "ויצאה חנם אין כסף", "אין כסף לאדון זה, יש כסף לאדון אחר", מדובר על צד האשה (ועל אביה הזכאי בקידושיה, "אדון אחר"), ובו מודגשת הקנאת הכסף ("יש כסף"), הצד החיובי בקידושין. "הכל מן האשה", העיקר הוא צד האשה המקבלת את הכסף. כסף הוא אהבה, כיסופים – העיקר הוא עצם האהבה בין האיש והאשה, "יש כסף" ויש אהבה.

לקנות אהבה

הלימוד לקידושי כסף מצד האשה, המקבלת את הכסף, הוא דווקא בהקשר לאביה – "יש כסף לאדון אחר" היינו אביה המקבל את הכסף כשהיא נערה (וממילא לומדים שגדולה מקבלת כסף קידושיה). ויש לבאר בפנימיות: כסף הוא אהבה, כיסופים, ואהבת האשה לבעלה היא 'השלכה' מאהבתה לאביה, דמות האב היא מקור האהבה, ודמות הבעל היא עבור האשה מעין 'תחליף' לדמות האב (ולכן יש מעין פטור לאשה מכיבוד אב לאחר נישואיה, "אין סיפק בידה לעשות"). ממילא יש להסביר קידושי כסף באופן זה: האשה מקבלת-קונה את הכסף, קונה לעצמה את האהבה והכיסופים שהיו 'שייכים' לאביה (הוא היה מושא האהבה וההערכה) וכעת האהבה היא שלה והיא מפנה אותה לבעלה. במקביל, על האיש נאמר "כי יקח איש אשה", הוא לוקח את האהבה של האשה, שהיתה מופנית קודם לאביה וכעת היא פונה אליו.

רק בקידושי שטח, אך בקידושי כסף כיון שהעילה הוא הקנין ממילא אי אפשר שיחולו הקידושין (עד כאן דברי הרוגאטשוב בתוספת ביאור).

תליה במקור הלימוד של קידושי כסף

הרבי עצמו תולה את החקירה בשני הלימודים לקניין כסף: הלימוד מ"כי יקח איש" מדבר על האיש המקדש, ומשמע שהעיקר הוא פעולת הקידושין (הקניחה) והם הגורמים להקנאת הכסף (והרי הכסף לא מוזכר כלל בפסוק, ורק נלמד בגזרה שוה). ואילו הלימוד "אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר" מדבר על צד האשה המתקדשת וקונה את הכסף (כאשר 'האדון' הוא האב המייצג את הבת המתקדשת, ואילו צד האיש המקדש לא מוזכר כלל), ומשמע שקניין הכסף ("יש כסף") הוא הגורם-העילה לקידושין.

החיוב והשלילה בקידושין

בקידושין בכלל יש שני עניינים, חיובי ושלילי. יש קשר חיובי בין האיש לאשה, "האשה נקנית", קניין והויה, "והלכה והיתה לאיש אחר", ודבקות "ודבק באשתו". ויש צד שלילי, מה שהיא נאסרת על כל העולם, כמו שמבארת הגמרא את לשון קידושין "דאסר לה אכולי עלמא כהקדש".

והנה שני הפרטים הנ"ל בקידושי כסף, הקנאת הכסף ופעולת הקידושין, מקבילים לשני העניינים בקידושין, החיובי והשלילי. שהרי כסף הוא אהבה, לשון כיסופים, ולכן נתינת-הקנאת הכסף שייכת לצד החיובי בקידושין, דבקות האיש והאשה. ואילו עצם פעולת הקידושין שייכת בעיקר לצד השלילי, "דאסר לה אכולי עלמא כהקדש".

הכל מן האשה

מכל זה עולה (בהמשך לדברי הרבי) כי שני הצדדים בקניין כסף, הכסף והקידושין, וכן שני

חסדים וגבורות

קנין קידושין בכלל שייך לחכמה – החכמה נקראת "קדש" והיא שורה בעולם האצילות הנקרא "עולם הקנין". והנה בחכמה יש שרש לחסדים ולגבורות וכן שני הצדדים הנ"ל מתאימים לחסדים וגבורות: הצד החיובי בקידושין, "האשה נקנית", וכן הקנאת הכסף בקידושי כסף – הכל שייך לחסדים שבחכמה (ופנימיות החסד היא האהבה). ואילו הצד השלילי בקידושין, "דאסד לה כהקדש", ופעולת הקידושין בקידושי כסף – הכל שייך לגבורות שבחכמה (ופנימיות הגבורה היא היראה).

בסופו של דבר שני הצדדים מתאחדים. וכן בחכמה יש התאחדות החסדים והגבורות, שכן "החכמה מאין תמצא", שרש החכמה הוא ב"גבורה דעתיק", "רישא דאין", והרי בדרגה זו נאמר "לית שמאלא בהאי עתיקא, כולא ימינא", דהיינו שגם השמאל הוא ימין! ועוד,

בלשון החסידות, עתיק היינו כח התענוג, וגבורה דעתיק היינו גבורה שהיא עצמה התגבורות החסה, "אהבה בתענוגים".

והנה, בדברי מהר"י ענגיל יש דרך נוספת להסביר את היחס בין הקנאת הכסף לפעולת הקידושין: הקנאת הכסף היא העילה לקידושין, אלא שהקנאת הכסף עומדת בפני עצמה רק לזמן קצר, כהרף עין, וזה גורם להחיל את הקידושין, ואזי הקידושין פועלים שהכסף ימשיך ויישאר אצל האשה¹. בפנימיות, הסבר זה מתאים לשתי הדרגות שיש בחכמה: החכמה עצמה היא, מעל הזמן, "קדש", "מלה בגרמיה – כמו קניין הכסף הראשוני כהרף עין. אך אחר כך החכמה הופכת להיות "נקודה דנעיץ", נקודה 'נעוצה' ומאירה בכל שאר הספירות – כמו התמדת קניין הכסף אצל האשה (שתי הדרגות בחכמה הן שתי אפשרויות בציור האות י, 'נקודה פשוטה' ללא ממדים וציור כלל ו'נקודה מצוירת', כמבואר בחסידות).

¹ בית האוצר מערכת ב סימן יא.

ניגון

524 | י"ג מרחשון תשפ"ב

הסיפור החסידי

הבני יששכר | בראיה בעלמא קני

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב, נולד בשנת תקמ"ג ביאבורניק שבגליציה. אביו, רבי פסח לנגוס, היה מלמד מצאצאיו של רבי שמשון מאוסטרופולי, ואמו, רחל מינה, הייתה אחייניתם של רבי אלימלך מליז'נסק ואחיו רבי זושא מאניפולי. רבי צבי אלימלך נשא את הרבנית חנה מינדל בת הרב שמואל מציטש. היה מתלמידי החוזה מלובלין ורבי מנחם מנדל מרימנוב, ואחריהם של המגיד מקוז'ניץ וה"אוהב ישראל" מאפטא. קשרים קרובים היו לו עם תלמידי בית-מדרשו של החוזה מלובלין ובראשם רבי נפתלי צבי מרופשיץ ורבי צבי הירש מזידיטשוב. שימש ברבנות בדינוב, ריבטיטש, סטריז'וב, האליטש ומונקאטש. פעל רבות להפצת הקבלה ונלחם בחריפות במשכילים. הצדיק נפטר בדינוב בי"ח בטבת ה'תר"א בגיל 58, והשאיר שלשה בנים ושלוש בנות. בנו רבי דוד מילא את מקומו בדינוב.

בהליכתו לאכסניא להניח תרמילו ומקלו, ויבא משיח ולא יוכל לראות פניו, יען לא ראה פני המגיד. ויהי כאשר בא לביהמ"ד שאל איה רבינו המגיד, והשיבו לו, כי הוא בחדרו הקטן סמוך לביהמ"ד. אז הלך כרגע להחדר הקטן במקלו ותרמילו, ויהי בבאו החדרה לא היה ביכלתו לראות פני המגיד, יען עמדו סביב מיטתו אשר היה שוכב שמה הרבה אנשים ונשים, והיה ירא פן אם יתעכב עוד עד אשר יקבלו כל אחד ברכתם, וביני לביני יבא משיח ולא יזכה לראות פניו... אז סיבב את עצמו לצד הכותל, והגביה רגלו אחת ונשען על הכותל ועל מקלו, ובידו השנייה נשען על אחד והגביה גופו לראות פני המגיד המנוח במיטתו. וכאשר ראה פניו הגביה המגיד ראשו ואמר: "בראיה בעלמא קני".

הסיפור נגמר כאן. אבל אנחנו, שמכירים את תולדותיו של רבי צבי אלימלך, יכולים לשאול: האם כל המאמץ היה לשווא? הלא בסופו של דבר לא זכה הצדיק לראות את פני המשיח... על כך יש להשיב בלשונו של המגיד מקוז'ניץ: "בראיה בעלמא קני". כבר באותה ראייה, רגע חטוף של

סיפור החסיד המופלג מורנו הרב יצחק דובער הכהן משעברשין, ששמע בעצמו מפי הגאון הקדוש ר' צבי אלימלך מדינוב: שבעת הסתופפו בצל רבינו מנחם מענדיל מרימינאב, פעם אחת בסעודה שלישית הגיד הרב הקדוש מורנו הרמ"מ ששמע כרוז בשמים, שכל מי שהוא בדורו של המגיד מקאזניץ ולא יראה פני המגיד, הוא לא יזכה לראות פני משיח. ויהי בשמעו כן יוצא מפי קדשו, אז כאשר הביאו הנרות על השלחן קיבל פרידת שלום מאת רבו הקדוש ולקח מקלו בידו ותרמילו על כתפו לילך לקאזניץ לראות פני המגיד. כי פן ואולי יבא משיח והוא עוד לא ראה פני המגיד, ואז לא יזכה לראות פני משיח! ולא נתן מנוח לגופו ביום וליילה לא שקט ולא לן בשום מקום, כי אם כיתת רגליו והלך במסירות נפש למען יראה פני המגיד.

כאשר הגיע לקאזניץ, אז הלך מישור בלי התמהמה לבית המדרש של המגיד במקלו בידו ותרמילו על כתפיו, שכן כי ירא פן יתמהמה

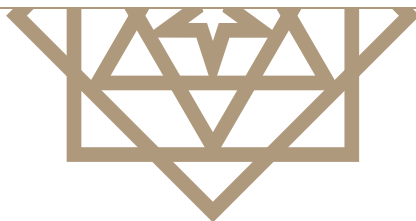
פסוקים המבטאים היטב את החלוקה הזו: הפסוק התובע: "ומלתם את ערלת לבבכם", שייך לחלק ה'מילה', וזה המבטיח: "ומל ה' אלקיך את לבבך", שייך לפריעה. בשלב הזה, מבטלת הפריעה את כל המידות הרעות שבנפש הבהמית.

אך האם ראיה בלבד, מבט חטוף אחד, מסוגל לפעול כך על הנפש? מסתבר שכן. כאשר הביא אליעזר את רבקה מחרן, והיא ראתה את יצחק מתקרב אליהם, גרמה לה ההתרגשות ליפול מן הגמל עוד בטרם ידעה מיהו. עבודה, זה היה רגע ה'פריעה'. הרגע בו נפרדה סופית ממעשיהם הרעים של בית אביה.

כך ניתן להבין מדוע הכרחי היה לראות את המגיד על מנת לקבל פני משיח, וכיצד זכה רבי צבי אלימלך לבחינה זו: כאשר נפטרים מהערלה על כל רבדיה, מתגלה הפנימיות האמיתית של היהודי, ניצוץ משיח שבו. בראיית פני צדיק ובהתקשרות אליו, מקבל החסיד את פניהם של שני משיחים: ניצוץ המשיח שבצדיק (המתגלה ביתר שאת בצדיקים שהם גם מנהיגי ישראל), וניצוץ המשיח שלו עצמו המשתלהב ומתגלה.

הבטה בצדיק, קנה לו רבי צבי אלימלך מעלות רבות – ובכללן גם ראיית פני משיח! מדוע? נפתח בכך, שנושא ההתקשרות לצדיקים נראה חסר מובן בעיני רבים: הלא ישנם ספרים קדושים וחשובים, מהם ניתן לשאוב יראת שמיים ודרך בעבודת ה'. לשם מה נדרשות הנסיעה לצדיק, ראיית פניו והצדקה למענו? אך האמת היא, שללא התקשרות לצדיק יכולת האדם להתנתק מהרע שבו מוגבלת מאוד. בחסידות דרשו על כך את הפסוקים בפרשת מחית עמלק, בה נאמר בתחילה: "תמחה את זכר עמלק", ולאחר מכן: "אמחה את זכר עמלק". אמנם, מוטל עלינו לעשות ככל יכולתנו, אך היכולת הזו מוגבלת לרובד החיצוני יותר של עבודת ה'. מחייה מוחלטת של הרע בנפש, אפשרית רק בסיוע מלמעלה. את הסיוע הזה מקבלים דרך הצדיק.

משל נוסף לעניין הוא שני השלבים בברית המילה: הסרת הערלה הגסה, הרע הבוטה והגלוי, נעשית ברזחניות על ידי עבודת האדם. אך הפריעה, הסרת העור הפנימי הדק, ניתנת לביצוע רק על ידי עזרה חיצונית. גם כאן ישנם

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

"שמירת" העינים

אני נמצא היום בשליחות תורנית בחו"ל. בשנים האחרונות מצאו אצלי בעיה בעינים. ניסיתי לעבוד על "עין טובה" ולהתחזק בשמירת העינים, אך לצערי המצב לא השתפר והרופאים ממליצים על ניתוח. האם להניח שצריך לעבוד עבודה רוחנית עם יותר הדרכה, או לקבל את המלצת הרופאים?

מענה:

קודם כל, ברכת רפואה שלמה מן השמים!
אם הרופאים המומחים (כולל "רופא ידיד") ממליצים על הניתוח אז כדאי לעשותו – שיהיה בהצלחה ושתזכה לראות ברור ובהיר לאורך ימים ושנים טובות!
עיקר סוד העין וראית אלקות הוא ענין ה**שבת** – **שבת**, סוד גוונים העין ובת עין (ראה תקו"ז תקון ע, קכו ע"ב) – יש להדר בשמירת שבת כהלכתה, בענג שבת ושמחת שבת.
גם ארץ ישראל היא סגולה עצומה לראיה בהירה, שהרי

עליה נאמר "תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה". **שבת ועוד עין** עולה בגימטריא **ארץ ישראל**. גם אם השליחות שלכם היא כעת בחוץ לארץ צריך להדק את הקשר לארץ ישראל, כהוראת אדמו"ר הצמח צדק "מאך דא ארץ ישראל".

המתקת הדינים

עברנו לאחרונה מספר אירועים לא־פשוטים במשפחה, בעיני בריאות ובעיני ממון. אנחנו משתדלים לא להאמין ב"עין הרע", אך נשמח לברכת הרב והכוונתו.

מענה:

ברכה שכל הדינין יתמתקו בשרשם ושתמיד יהיה אך ורק טוב הנראה והנגלה לכל בני המשפחה בתוך כלל ישראל. ראוי תמיד בכגון דא לבדוק תפילין ומזוזות שיהיו בהידור (תפילין של רש"י ושל ר"ת), לקבל הידורים נוספים בכשרות

המאכלים, לחזור על הלכות טהרת המשפחה (ומה טוב לייסד שיעור נשים בטהרת המשפחה), ולהמשיך ביתר שאת ויתר עז בשליחותכם בהפצת המעינות חוצה, בה תלויה הגאולה לעם ישראל ולעולם כולו. שתבשרו בשורות טובות.

מדבר שקר תרחק

איך חוזרים בתשובה על שקר ואיך קונים מידת אמת?

מענה:

השקר מקרר את האש־קדש [ש־קֶר] של אהבת השי"ת. צריך להתבונן בכך שאם אני מאמין בה' ואוהב את ה' אזי השקר מנתק אותי ח"ו מה' אמת ומקרר את כל חיות פנימית והתלהבות שיש לי בעבודת ה' ועל כן צריך להזהר מאד מאד לקיים את הכלל־גדול בתורה: "מדבר שקר תרחק" (כדי שהשקר לא ירחק אותך מהקשר עם ה').

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

אתקן לשך רגל

הארועים: "הם הקיפו אותנו וחסמו את הדרך, לא היתה לנו שום אפשרות אחרת, פשוט עמדו והכו בנו. חסדי ה' שבסוף הצלחנו איך-שהוא להמלט מהם". אמא חבקה את יענקל'ה.

"תגידי, יענקל'ל", שואלת האם, "בפעם כמה גוים התקיפו אתכם?". "הם היו שלשה בריונים" עונה הבן. "ואתם כמה הייתם?" מוסיפה האם ושואלת. "עשרה", משיב יענקל'ל. "נו... אז למה לא הנסתם אותם?", תמחה האם. "אמא, אנחנו היינו לבד!".

מצחיק או עצוב? התשובה של יענקל'ל מזכירה לי ספור יותר מעדכן, מהפכה שלי. השנה הגיע אלינו תלמיד חדש לכיתה, ואיך אומרים? לא נפת צופים. מאז שהגיע – הכיתה כמרקחה. לא שאני כזה צדיק גדול, אבל ההתנהגות שלו נראית לי מגזמת, במיוחד כשהוא פוגע בילדים. נסינו להעיר לו ולדבר אתו, עם המורים, עם ההורים – שום דבר לא עזר. הבעיה הרצינית היא, שהוא הצליח לסחף

שלום ילדים!

אנחנו כבר בעצומו של חדש טבת, שיא הקה, אבל אני מקווה שהלמוד שלנו היום יחמם אתכם כמו שצריך...

על פי ספר יצירה (ספר עתיק, המיחס לאברהם אבינו) יש לכל חדש בשנה חוש מיוחד, שבאותו החדש אנו מתקנים אותו ומשתמשים בו לענייני קדשה. ומהו החוש של חדש טבת? תתפלאו לשמע, אבל החוש המיוחד לחדש טבת הוא חוש הרגז.

אז הבנתי שבחורף כדאי להתחמם, אבל האם הפונה להתחמם ולהתעצבן? ממתני רגז הוא חוש מברך?!

אכחך ב'ו'ו' ד'כח...

יענקל'ה חזר הביתה ממרר בבכי, פצוע ורחבול. "הצילו, מה קרה לך?", קראה אמו בבקלה. "הבחורים האכזריים האלו..." הצליח יענקל'ה לסגור. לאחר שנגע ושיטף את פניו, הצליח להסביר לאמו את השתלשלות

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

הכל לטובה – אז מה הלחץ? לעמדתה, טבע הנפש הבהמית קשה וגס. היא תנסה את כל האמצעים כדי לעקוף ולהגיע לראש התור. על ותור לחבר אין בכלל מה לדבר. למה? כי היא צריכה את הקלפים – כאן ועכשיו. והאחרים? הם לא עניינה.

הטבע הרך של הנפש האלקית עלול לגרם לה לעוד תופעה מעניינת: מרב עדינות היא תעדיף תמיד שלא לריב או להתעמת עם אנשים שמתנהגים ברע. בדרך כלל היא תתכנס לה בפנה שקטה משל עצמה. ומה עם כל מה שקורה מסביב? להוסיף אור, להרבות במעשים טובים. זהו הדגל שלה. מי שמתפעל מהרע ומתרגז עליו – מודה בעצם שיש צדק בדבריו. לא טוב לקחת אותו ברצינות מדי, טוענת הנפש האלקית. בסופו של דבר, גורסת לעצמה, יגבר האור על החשך. האמת תצא לאור ואז יכירו כלם שהצדק עמה.

כְּרִיג' סְדִי דְּהַתְרַעַס

באפן עקרוני יש צדק רב בדבריה של הנפש האלקית. הרי "מעט אור דוחה הרבה מן החשך". הרבי מליובאוויטש תמיד הודיר כי "חשך לא מגרשים במקלות" אלא בהוספה של אור. אבל בחדש טבת יש לנו הזדמנות להפוך את המקלות המכאיבים ולהמתיק אותם. איך? חז"ל מלמדים אותנו כי "לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר

אחריו לא מעט ילדים. למעשה, את רב הכתה. רק אני ועוד כמה ילדים בודדים נותרנו במערבה, אבל אנחנו מעוט בכתה.

אבא שלי, ששם לב למצב הרוח שלי, התעניין ואני ספרתי לו על השתלשלות העניינים. "נו, רזי, אולי תקחו אתם את העניינים לידים?", שאל אותי אבא, "אני חושב שתוכלו לשנות את המצב". "אבא, אנחנו רק ארבעה. מול כל הכתה!?", התגוננתי. אבל אבא לא ותר וכדרכו – הפתיע: "רזי, למה הוא מרגיז אתכם? למה שלא אתם תרגיזו אותו?". "לא הבנתי, אבא", הגבתי מיד, "אתה מציע לנו לריב אתו?". "לא אמרתי להתרגז עליו", תקו אותי אבא, "אמרתי להרגיז".

הבנתם את התשובה של אבא? האמת, בהתחלה גם אני לא, אבל לאחר שאבא הבהיר את דבריו הם נשמעו ישרים ופשוטים.

כְּרִיג' סְדִי מֵה דְּחִתּוּ

אתם כבר יודעים שלכל אחד מאתנו יש שתי נפשות – נפש אלקית ונפש בהמית. לנפש האלקית שלי יש טבע רך ועדין. אם אעמד בתור לקבלת הקלפים מהרב – היא תמתין בסבלנות ולא תדחוף. היא אפלו תותר לחבר ותתן לו לעקוף. יש לה אמונה גדולה בהשגחה פרטית. היא יודעת בברור שכל מה שקורה בעולם הוא רצון ה', וממילא

שְׁלֹיִם וְדַגּוּעִים, כִּי אָנוּ יוֹדְעִים שְׂאִין
 בָּהּ שׁוֹם דָּבָר אֲמֵתִי, רַק רַעַשׁ וְצִלְצוּלִים
 – אֵינָנוּ מִתְפַּעֲלִים מִמֶּנָּה. אֲבָל מָה?
 כִּיף לָנוּ לְהִרְגִיז אֹתָהּ! אָנוּ מִבִּיטִים בָּהּ
 בְּחִיּוֹף עֲרֻמוּמִי וּמְשָׁשִׁים בָּהּ אֶת הַנֶּפֶשׁ
 הָאֱלֹקִית הָעֵדִינָה שְׁלָנוּ!

וּלְפָנַי סִיּוֹם אָנִי רוֹצֶה לְתַת לְכֶם
 טִיפ קָטָן וְטַעֲמִים לְחֻדָּשׁ שְׁלָנוּ. הַמְּאָכֵל
 הַמִּתְאָיִם לְחוּשׁ הָרְגִז הוּא, כַּמּוֹבָן גִּזְרָה,
 אֲבָל אַחֲרֵי מָה שְׁלִמְדָנוּ הוֹפֵךְ הַגִּזְרָה
 לְמֵתוֹק. אִזּוֹ אֶפְשֶׁר לְבַקֵּשׁ מֵאֵמָּה
 לְהִכִּין לָנוּ הַחֻדָּשׁ גִּזְרָה מֵתוֹק ('צִמְעַס')
 וּלְהַמְתִּיק בְּשׁוֹבְבוֹת אֶת הָרְגִז...!

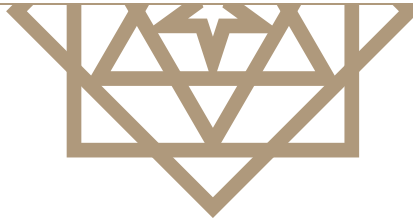
שְׁנִזְכָּה לְהִרְגִיז בְּלִי לְהִתְרַגֵּז!

שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!

י'5

הִרְעָה". כְּלוּמָר, אָנִי לֹא אָמוּר לְהִתְרַגֵּז עַל
 הַיִּצָּר הִרְעָה, אֲלֵא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּיִּצָּר הַטּוֹב,
 בְּנִפְשׁ הָאֱלֹקִית שְׁלִי, וּלְגָרוֹת אֹתָהּ
 לְצֵאת לְקָרֵב. הַדְּרָכַת חַו"ל זֹה מְזַכֵּרָה
 לִי אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ לְטִיֵּל עִם כְּלָבוֹ כִּשֶׁהוּא
 קָשׁוּר בְּחֶבֶל, הַכְּלָב רָגוּעַ וְנִנּוּחַ, אֲבָל
 הַבְּעָלִים מְשַׁסֶּה אֹתוֹ בְּחֻתוּל שְׁנִקְרָה
 בְּדַרְפָּם: "קִפֵּץ עָלָיו, נִשֶּׁף אֹתוֹ". הַכְּלָב
 נִעְנָה לְהִזְמָנָה וּמִתְחִיל לְנַבֵּחַ בְּקוֹל
 וּלְהִשְׁתַּלֵּל, אֲבָל בְּעַל הַכְּלָב עוֹמֵד
 מֵהַצַּד וּמְשַׁפֵּשֵׁף יָדָיו בְּהִנָּאָה.

כִּן גַּם בְּמִלְחָמַת הַיִּצָּר: כָּל עוֹד
 נִרְאִית לָנוּ הַנֶּפֶשׁ הַבְּהִמִית מִפְּחִידָה
 וּמְאֵימַת אָנוּ נִדְרָכִים וְנִלְחָצִים מִמֶּנָּה,
 וְכֹאשֶׁר אָנוּ נִלְחָצִים אָנוּ מִתְרַגְּזִים,
 וְהַתּוֹצָאָה בְּהִתְאָם. אֲבָל כֹּאשֶׁר אָנוּ

רוצה לחיות כמו יעקב?

חיי יעקב אבינו רצופי קשיים ותלאות, כאמירתו בפני פרעה "מעט ודעים היו ימי שני חיי" – צרת עשו, צרת לבן, צרת דינה, צרת יוסף ועוד. עם זאת, ב־טוב השנים האחרונות, דווקא במצרים, זוכה יעקב לשיבה טובה ונחת. מהו הסוד של "ויחי יעקב"? ב"ספר הישר", אותו מסיימים השבת, מדריכים אותנו שלשת האבות באורחות חיים טובים וישרים: אברהם אבינו משוטט במחשבותיו עד שהוא זוכה להתגלות ה' כ"בעל הבירה". יצחק אבינו מביא לשיא את הרגישות לכך שה' מנהל את העולם, מקבל את הכרעותיו וממעט להתערב. יעקב אבינו, שמצד עצמו חושב־מבקש לשבת בשלוה, מגלה ש"עצת הוי' היא תקום" ובעולם הזה אי אפשר לנוח. חייו וחיי משפחתו מהווים מסכת של 'התגוששות' ו'מפגש' רצויים בין מחשבות והשתדלויות האדם לפלאי ההשגחה העליונה המתערבים בתוכן – לעתים כהנחיה מפורשת, לעיתים כחיוזק על־טבעי לפעולות האדם ולעתים כ'דווקא' אלוקי המופיע על רקע מחשבות האדם ומבטל אותן. כשיעקב יורד למצרים מבטיח לו ה' "אל תירא מרדה מצרימה... אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה". הוא מבין שגם קשייו וצעריו אינם 'חיכוך' בין מחשבותיו לעצת ה', אלא נוכחות אלוקית הנמצאת עמו – מצטערת בירידה ומתכננת את העליה. ההרגשה שעצת ה' מלווה אותו בכל מחשבותיו ופעולותיו, ואף מזמינה אותו להזדהות עם השכינה, ממתיקה את שנותיו האחרונות. באוירה זו מלווה הגליון השבוע, בשני השיעורים שבו, את חיי יעקב ואת הלימודים מהם עברנו.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר